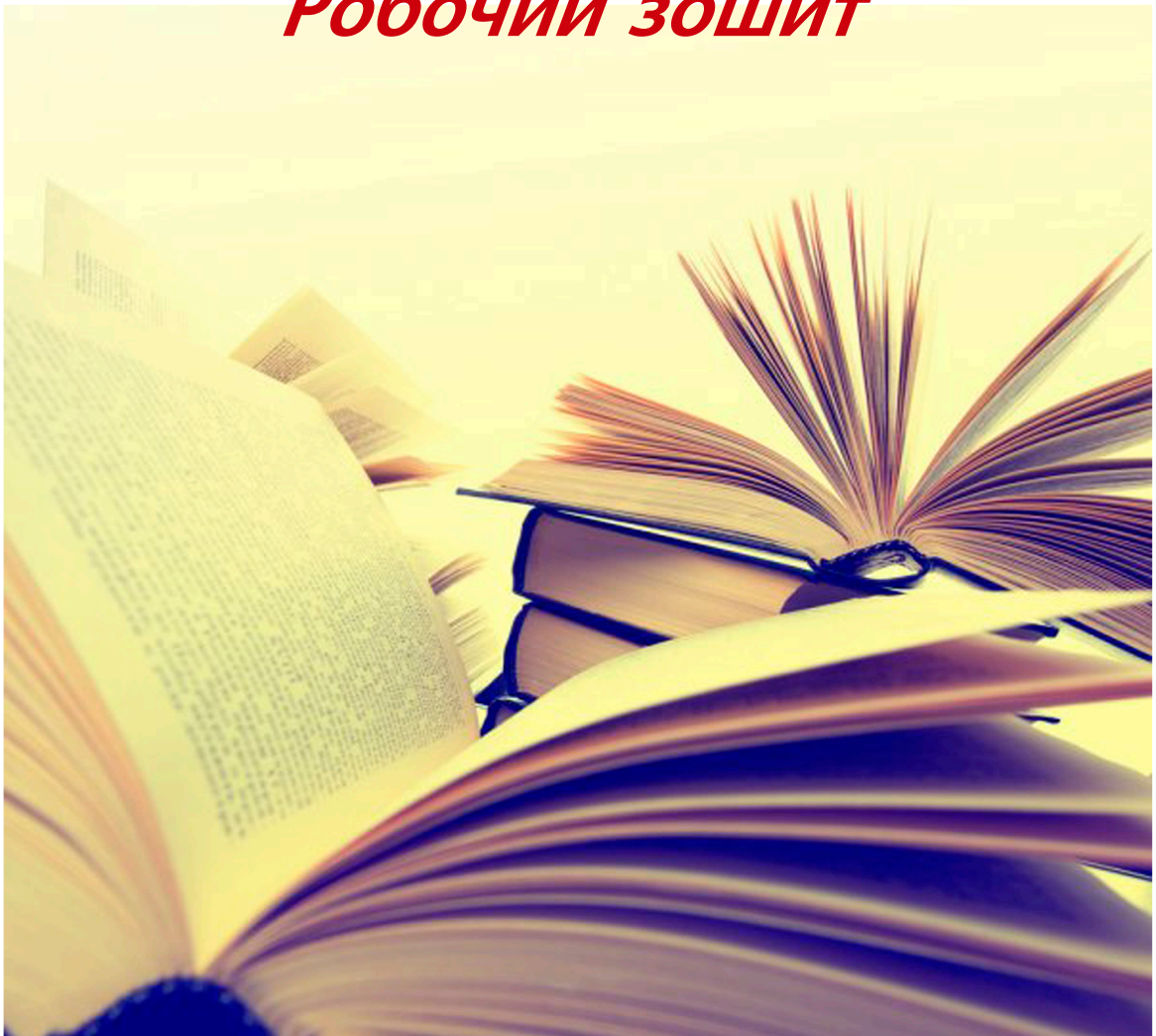

Надія Пасік

ПОМИЛКОЗНАВСТВО

Робочий зошит

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

Надія Пасік

ПОМИЛКОЗНАВСТВО

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

Навчальний посібник

Ніжин
2020

УДК 801.73(075.8)

П19

Рекомендовано Вченою радою

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

(НДУ ім. М. Гоголя)

Протокол № 14 від 30.06.2020 р.

Рецензенти:

Голуб Н. М. – доцент кафедри української мови та методики її навчання
НДУ ім. М. Гоголя, кандидат філологічних наук;

Клипа Н. І. – доцент кафедри слов'янської філології, компаративістики
та перекладу НДУ ім. М. Гоголя, кандидат філологічних наук

Пасік Надія.

П19 Помилкознавство: робочий зошит : навчальний посібник. Ніжин :
НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 103 с.

Робочий зошит із помилкознавства укладений відповідно до чинної навчальної програми курсу, містить плани практичних занять, списки рекомендованої літератури, завдання для виконання в аудиторії і вдома, вказівки до модуля самостійної роботи, а також зразки аналізу помилок і класифікаційні таблиці.

Для студентів спеціальностей 061 Журналістика (Видавнича справа і редагування) та 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), слухачів Центру суміжних професій за напрямом «Основи журналістики». Матеріали стануть у пригоді всім, хто вдосконалює культуру мовлення.

УДК 801.73 (075.8)

© Н. М. Пасік, 2020

© НДУ ім. М. Гоголя, 2020

ПЕРЕДМОВА

Навчальний курс «Помилкознавство» («Типологія помилок») належить до блоку вибіркових дисциплін у системі підготовки студентів спеціальностей 061 Журналістика (Видавнича справа і редагування) та 014.01 Середня освіта (Українська мова і література). Актуальність його для майбутнього редактора полягає в тому, що він покликаний закласти основи оцінювання мовленнєвих фактів щодо відповідності нормам мислення й мови. Уміння виявляти помилки, знання їх типів і видів, усвідомлення мовних і позамовних причин порушень, здатність пропонувати варіанти виправлення текстових вад формують інструментарій якісної редакторської діяльності.

Курс помилкознавства спрямований на вироблення ряду компетентностей, зокрема, знання типології мовних і позамовних помилок і здатності виявляти їх у тексті, ідентифікувати й пропонувати варіанти виправлення; здатності розуміти правила побудови текстів різних стилів і жанрів, об'єктивно оцінювати якість авторського/видавничого оригіналу; використовувати довідкові джерела й сучасні комп'ютерні технології в редакторській діяльності; визначати цілі й завдання власної діяльності та забезпечувати їх ефективне виконання; здатності до аналізу, синтезу, зіставлення, узагальнення, висновкування, інтерпретації фактів; здатності критично мислити, ухвалювати рішення, визначати цілі й завдання власної діяльності та забезпечувати їх ефективне виконання; готовності до відповідальної роботи в команді.

На вивчення дисципліни відведено 120 годин/4 кредити ECTS, із них 18 годин лекційних, 22 – практичні заняття, 80 – самостійна робота.

У робочому зошиті вміщено плани практичних занять, списки рекомендованої для опрацювання літератури, завдання для виконання вдома та в аудиторії, настанови для самостійної роботи, таблиці класифікації та зразки аналізу помилок. Дидактичні матеріали допоможуть закріпити теоретичні знання, виробити навички виявлення й аналізу інформаційних, структурно-композиційних, логічних, фактичних, мовних (фонетико-орфоепічних, лексичних, фразеологічних, словотвірних, морфологічних, синтаксичних, стилістичних, орфографічних, пунктуаційних), видавничо-технічних, синкретичних помилок. Завдання передбачають індивідуальну, колективну, групову роботу з можливістю дискутувати, аргументувати, ухвалювати спільні рішення; роботу з довідковою літературою, вироблення навичок комп'ютерного редагування.

Розподіл балів із курсу «Помилкознавство»

Поточне оцінювання											Самостійна робота	Загальна кількість балів
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	T.11		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10		
60											40	100

Усна або письмова відповідь на практичному занятті – 5 балів («відмінно»), 4 бали («добре»), 3 бали («задовільно»).

Контрольна робота – 10 балів (максимальна оцінка).

Самостійна робота включає виконання індивідуально-дослідницького проєкту (20 балів – максимальна оцінка за добір зі ЗМІ й освітніх видань 30 конкретних випадків помилок різних типів і видів, їх аналіз і редагування), завдань із зірочкою (*) до кожного практичного заняття (10 балів), аналіз і редагування речень (5 балів) і мікротексту (5 балів).

Підсумкова форма контролю – залік, який буде виставлено автоматично за сумою набраних упродовж семестру балів.

Практичне заняття № 1

Логічні і фактичні помилки

План:

1. Проблема класифікації помилок.
2. Логічні помилки, їх види.
3. Фактичні помилки, їх вияви.
4. Практикум із редагування логічних і фактичних помилок.

Література:

Основна:

Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2005. С. 58–62, 127–142.

Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. С. 15–17, 107–109, 114–141.

Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посіб. Львів : Афіша, 2006. С. 94–95, 123–136, 175–206.

Тимошик Микола. Основи редагування : підруч. Київ : Наша культура і наука, 2019. С. 174–184, 213–220.

Тимошик Микола. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання : практ. посіб. Київ : Наша культура і наука, 2012. С. 117–123, 150–155.

Конспект лекцій.

Додаткова:

Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. С. 290–295.

Завгородня Л. В. Основи літературного редагування та коректури : навч. посіб. Черкаси : Брама–Україна, 2010. С. 66–88.

Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2003. С. 127–130.

Солодка Л. І. Логіка. Методи логічного аналізу тексту : навч. посіб. Черкаси : Брама-Україна, 2011. С. 72–75.

Пасік Надія. Дефініція в освітньому виданні: логічний аспект. *Український інформаційний простір* : наук. журнал Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв / гол. ред. М. С. Тимошик. Ч. 2. Київ : КНУКіМ, 2014. С. 140–145.

URL: http://knukim.edu.ua/wp-content/uploads/2014/04/programa_UIP_1.pdf
(дата звернення: 04.05.20).

Завдання для виконання вдома:

Завдання 1. Усно опрацюйте питання плану.

Завдання 2. Проаналізуйте речення з реклами, відомих інформаційно-розважальних телепрограм та учнівських творів. Кваліфікуйте помилки й запропонуйте варіанти виправлення.

До редагування	Після редагування	Тип, вид, різновид помилки
Нема історії, чарівнішої на світі, ніж всі історії про кохання.		
Жителі міста Чернівці потерпали від нашествия диких вовків.		
У Мексиці вибухнув ринок феєрверків. Серед постраждалих багато людей.		
Шоу самотнього холостяка (назва телешоу).		
Рецепт страви дуже елементарний.		
Це наша шкільна вчителька, яку ми дуже обожнюємо.		
У Юлії Тимошенко є план! Вона не зможе не виконати його, бо цього потребує сьогодні країна! (З передвиборчої агітації)		
Ми більше не користуємось зубною пастою. Тепер ми користуємось новою		

«Аквафреш». «Аквафреш» – єдина зубна паста для всього рота!		
Погляд у Марійки, головної героїні «Тіней забутих предків» – звичайний, м'який і зажурений.		
На велосипеді дуже зручно і в карантин, і в будень.		
Сієста – найхрумкіший смак!		

Завдання для виконання в аудиторії:

Завдання 3. Робота в групах. Проаналізуйте речення з погляду логічної вправності та фактологічної достовірності. З'ясуйте сутність помилок, визначте їх причини. Запропонуйте виправлені варіанти.

До виправлення	Після виправлення	Тип і вид помилки
Група 1		
Уживання омонімів, багатозначних слів приводить до амфіболії, двозначного сприйняття висловлювання.		
Науковий стиль має своїм завданням систематичний об'єктивний виклад певних наукових проблем, питань.		
Ім'я цього художника користується великим авторитетом серед поціновувачів		

образотворчого мистецтва.		
Теорія полігенезу (від гр. poly «багато» і génesis «народження, походження») – протилежний моногенезові погляд. Пов’язана з ідеєю декількох різних центрів походження людини і відповідно різних мов.		
Пропуск слів у реченні приводить до логічного спотворення думки.		
Отже, підсумовуючи сказане, можна зробити деякі висновки.		
Група 2		
Працюючи над створенням образів п’єси, автор широко використовує фольклорні джерела і мовностилістичні особливості для їх індивідуалізації.		
Художній стиль має естетично-інформативну комунікативну функцію.		
Тема натхненного труда, творчої праці, гуманізму, патріотизму, любові до рідної землі, до отчого краю є провідною в цій збірці письменника.		

Іменники змінюються за родами, числами й відмінками.		
Макрокультура (гр. <i>Macros</i> – довгий, великий + <i>культура</i>) – поняття позначає сукупність усіх типів культур (матеріальних і духовних), які обслуговують суспільство в цілому.		
Нарощення повинно складатися з однієї літери (коли закінчення має дві голосні, приголосну чи -й) або двох літер (коли закінчення має приголосну й голосну): <i>22-ї камери, 16-й рік, 70-х років, 5-та річниця, 3-тя редакція.</i>		
Група 3		
Логічність мови – це комунікативна якість мови, що має багато спільного з точністю. Як і точність, логічність характеризує мову з огляду на її зміст. Логічність характеризує структуру мовної семантики, її організацію з точки зору відповідності законам логіки і правильного мислення.		

Неповні питальні речення найбільше поширені в інтерв'ю, ніж в інших газетних жанрах.		
Івасик і Лесик, ідучи вранці до школи, знайшли на тротуарі 2 монети по 10 к. Скільки грошей знайшли хлопчики? А скільки грошей знайшов би Івасик, якби йшов до школи один?		
Який би не був внесок полімерів у забруднення навколишнього середовища, що власне порахувати практично неможливо, полімерні матеріали спалювати не можна.		
У 1906–1907 рр. Іван Павлович Котляревський в ранзі штабс-капітана приймав участь у російсько-турецькій війні, а також був учасником облоги Ізмаїлу.		
Жанри журналістики – це стійкі форми або типи журналістських творів, об'єднаних схожими змістовними та формальними ознаками. Зазвичай журналістикознавці поділяють жанри		

журналістики на інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні. У сучасній практиці існує й поняття «квазіжанрів», або гібридних жанрів, що можуть містити ознаки кількох існуючих. Жанри сучасної журналістики прийнято умовно поділяти на інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні.		
---	--	--

Завдання 4*. Проаналізуйте фрагмент із підручника української мови для 11-го класу Олександра Авраменка з погляду логічної і фактологічної вправності. Поясніть сутність виявлених помилок; виконайте редагування, використовуючи режим *Рецензування* (на панелі інструментів активізуйте функцію *Рецензування* → *Виправлення*. У роботі залишаться кольорові виправлення, за якими буде зрозуміло вашу думку. За потреби робіть примітки (*Рецензування* → *Створити примітку*)).

Присвійні прикметники утворюються так:

1) іменник чоловічого та жіночого роду на **-а (-я)** (І відміна) + суфікс **-ин (-їн)**: *сестра* – *сестрин*, *Микола* – *Миколин*, *Марія* – *Марійн* (АЛЕ: *суддя* – *суддів*, *Ілля* – *Іллів*);

2) іменники чоловічого роду на приголосний та **-о** + суфікс **-ів (-їв)**: *син* – *синів*, *синова*; *Сергій* – *Сергіїв*, *Сергієва*; *коваль* – *ковалів*, *ковалева*;

3) назва тварини (птаха) + суфікси **-ів, -ин (-їн), -ач (-яч)**: *лев* – *левів*, *левова*; *ластівка* – *ластівчиний*, *ластівчина*; *лис* – *лисячий*, *лисяча*.

Деякі присвійні прикметники утворюються від назв тварин за допомогою прикметникового закінчення: *ведмідь* – *ведмежий*, *ведмежа*.

Практичне заняття № 2

Інформаційні та структурно-композиційні помилки

План:

1. Інформаційні помилки, їх види.
2. Структурно-композиційні помилки, їх види.
3. Практикум із редагування інформаційних та структурно-композиційних помилок.

Література:

Основна:

Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2005. С. 107–109.

Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. С. 17–19, 141–145.

Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посіб. Львів : Афіша, 2006. С. 94–95, 123–136, 175–206.

Тимошик Микола. Основи редагування : підруч. Київ : Наша культура і наука, 2019. С. 172–197.

Тимошик Микола. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання : практ. посіб. Київ : Наша культура і наука, 2012. С. 117–130.

Конспект лекцій.

Додаткова:

Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. С. 290–295.

Завгородня Л. В. Основи літературного редагування та коректури : навч. посіб. Черкаси : Брама–Україна, 2010. С. 55–65.

Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2003. С. 127–130.

Завдання для виконання вдома:

Завдання 1. Усно опрацюйте питання плану.

Завдання 2. Ознайомтеся з параграфом навчального посібника, складіть до нього детальний план і зробіть висновок про якість розкриття заявленої теми в інформаційному, фактологічному та структурно-композиційному аспектах. Назвіть типи й види помічених помилок.

Стилістика мовних одиниць і мовних рівнів

Мова, вся її система формується з мовних одиниць і мовних рівнів.

Мовними одиницями є різнотипні елементи мови, її складові. До основних, визначальних мовних одиниць належать фонема (звуки), морфеми (корені слів, афікси), слова, словосполучення, члени речення і речення.

Усі мовні одиниці матеріальні за своєю природою, бо становлять фізіологічно-акустичні складові частини мовлення, вимовляються й сприймаються на слух або зором (будучи записаними). Така мовна одиниця, як *фонема*, ніякого лексичного значення не має, але в складі слова виконує словоутворювальну функцію. Водночас інколи й окрема фонема (один з основних звуків мови) може впливати на стилістичну (функціональну) видозміну слова: пор.: *вільний* – сучасна узвичаєна всенародна форма і *вольний* – форма колишня, тільки поетична, урочиста, нині не літературна, ненормативна.

Нефункціональних (які б не виконували жодної функції) мовних одиниць немає. Хоча окремий звук сам собою нічого не означає, він усе ж набуває певної функції в слові: досить усунути з нього хоча б один звук чи змінити його місце, як слово зруйнується, спотвориться, пор.: *книжка*, але *кижка* чи *кинжка*; звук *i*, який позначається літерою *i*, – це звук (фонема) переднього ряду, високого піднесення, неогублений і т. ін., у мовленні він може також виступати звуком-словом (службовим), якщо поєднує між собою інші слова, словосполучення, частини складносурядного речення або й окремі прості чи складні речення, напр.: *І день іде, і ніч іде, І голову схопивши в руки, Дивуєшся, чому не йде Апостол правди і науки* (Т. Шевченко); *Свята брама одчинилась, Козака впустили. І знов брама зачинилась* (Т. Шевченко); *І плаче, плаче Ярославна в Путивлі-городі. Й рече...* (Т. Шевченко).

У системі фонетико-фонологічного складу мови є й інші (крім фонем) одиниці: *склад слова і наголос*; у словниковому складі мови виділяють *лексеми*, тобто повнозначні слова, або *семеми* (грец. *semaіno* – визначаю); фразеологічна система мови представлена *фразеологізмами*; граматична будова мови складається з *морфем* (морфемної будови), морфологічних форм слів, граматичних (морфологічних) категорій (відмінок, число, рід, час, вид, особа та ін.), граматичних значень (називний відмінок, жіночий рід, недоконаний вид тощо); стилістична система мови формується такими мовними одиницями, як *стилістери*.

Центральною мовною одиницею є *слово*. Однак оцінка мовних одиниць умовна, бо, наприклад, без фонем (звуків) також не було б мови як засобу спілкування, мислення.

Мовні одиниці якогось одного типу утворюють певний *мовний рівень* (ярус, зріз). Розрізняють такі мовні рівні:

- звуковий рівень мови (утворений із звуків мови);
- фонологічний рівень мови (до його складу входять фонemi);
- акцентний рівень мови (формується з наголосів);
- морфемний рівень мови (його утворюють морфеми);
- синтаксичний рівень мови (утворений із членів речення, словосполучень і речень);
- лексичний, або семантичний, рівень мови (складається з лексичних значень слів);
- стилістичний мовний рівень (його утворюють стилістеми);
- графічний рівень мови (формується з графem – найменших писаних знаків, літер, букв);
- орфографічний мовний рівень (утворюється з орфограм);
- пунктуаційний рівень мови (його формують пунктограми).

Проаналізувати слово на *фонетичному рівні* означає виявити в слові звуки, охарактеризувати їх, визначити склади в слові тощо; проаналізувати слово на *морфемному рівні* – розглянути слово за його морфемною будовою, визначивши в ньому корінь і афікси; схарактеризувати слово на *словотвірному рівні* означає виділити в ньому ті способи й засоби, якими утворилось слово; аналіз певного відрізка мовлення на *синтаксичному рівні* передбачає виявлення і аналіз у ньому речень, словосполучень і членів речення, способів поєднання їх.

Тільки вивчення конкретної мови у межах усіх її одиниць і на всіх її рівнях дає можливість пізнати мову науково, з'ясувати, чим вона відрізняється від інших мов. Можливий і інший підхід до аналізу мовних явищ, наприклад виділення серед них *матеріальних одиниць мови*, які мають звукову оболонку, тобто представлені звуком, кількома чи багатьма звуками (фонemi, морфеми, слова, члени речення, словосполучення, речення), і *нематеріальних одиниць мови* – одиниць значення (значеннєвих одиниць), так званих семем і сем. Ними є, у них виявляється ідеальна сутність матеріальних одиниць мови. Це передусім семантика слів, фразеологізмів, тобто властиве їм лексичне значення.

Матеріальні мовні одиниці поділяються на *однобічні*, які не мають власного лексичного значення (фонemi, склади слів, службові слова), і *двобічні*, які мають своє лексичне значення і своє звучання, інакше кажучи, мають план змісту і план вираження (суфіксальні й префіксальні морфеми, слова, члени речення, словосполучення, сполучення слів, речення, текст).

Для стилістики як окремої лінгвістичної галузі знань по-різному функціонально важливі всі мовні одиниці, але найвагомішими є слова в

Пізнання всієї сукупності функцій, що їх виконують різноструктурні мовні одиниці, неможливе без системного вивчення всього комплексу одиниць, з яких сформувалася сучасна українська літературна мова (Дудик П. С. Стилїстика української мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2005. С. 14–16).

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Завдання 3. Прочитайте текст. Знайдіть відхилення від норм у поданні контекстної, реципієнтської або суспільної інформації. виправте інформаційні, структурно-композиційні, логічні й фактичні помилки. Обґрунтуйте свою думку.

Найголовнішою особливістю, ознакою мовленнєвої культури є нормативність мовлення. Мовна норма в енциклопедії «Українська мова» витлумачується як сукупність мовних засобів, що відповідають системі мови й сприймаються її носіями як зразок суспільного спілкування у певний період розвитку мови й суспільства, як головна категорія культури мови і важливе поняття загальної теорії мови. У ній знаходить свій вияв визначальна сутність, ознака всенародної літературної мови і мовлення окремої особи, сформоване

у кожного вміння всебічно користуватись мовою в її соціально усвідомлених і усталених формах.

Мовець опановує мовні норми в їхньому повному і масовому вияві впродовж усього життя – переважно наслідуванням мовленнєвої практики інших. Окрема мовна норма усвідомлюється через окреме мовне правило, тобто через її окремий опис, визначення. Нормою в мові переважно є те, що стало надбанням усіх носіїв літературної мови.

Розрізняють такі види мовних норм:

- фонетичні. Вони стосуються закріпленого у всенародній літературній практиці вимовляння голосних і приголосних звуків, різних їх поєднань;

- орфоепічні норми. Виявляються вони в усталеному традицією вимовлянні наголошених і ненаголошених голосних звуків, глухих і дзвінких приголосних, різних звукосполучень, окремих граматичних форм, у правильному наголошуванні слів;

- лексичні норми. Ці норми стосуються того лексичного значення чи значень слів, які закріпились за кожним словом;

- фразеологічні норми. Сутність цих норм виявляється у такому вживанні фразеологізмів, при якому не змінюється їх зміст і граматична будова;

- морфемно-словотвірні норми. Такі норми полягають у правильному вживанні морфем;

- морфологічні норми. Вони виявляються в дотриманні у мовленні усталених форм слів;

- синтаксичні норми – полягають у дотриманні правильної побудови словосполучень і речень;

- стилістичні норми. Дотримання цих норм забезпечує найраціональніше вираження думок в конкретній життєвій ситуації, бо при цьому максимально враховуються мета, характер мовлення і його стильова належність.

У своєму найтипівішому вияві мовні норми єдині і обов'язкові для всіх користувачів літературною мовою.

Завдання 4*. Проаналізуйте параграф із навчального посібника І. М. Кочан «Лінгвістичний аналіз тексту» (Київ : Знання, 2008. С. 225–227) з погляду інформаційної, структурно-композиційної, логічної та фактологічної вправності. Поясніть сутність виявлених помилок; виконайте редагування, використовуючи режим *Рецензування*. За потреби робіть примітки.

8.4.4. Жаргонізми

До соціальних діалектизмів належать *арго* і *жаргон*. *Жаргон* (франц. *jargon*) у перекладі – «базікати». З'явилося це слово в XII ст. Сьогодні воно позначає:

– мову певної соціальної чи професійної групи, що є відгалуженням загальнонаціональної і відрізняється від неї набором специфічних слів і висловів, які відображають спеціальні потреби та вподобання цієї групи і вводяться в жаргон, щоб зробити його незрозумілим для інших;

– спотворена, вульгарна, неправильна мова.

Арго – спеціальний умовний жаргон вузької соціальної групи, набір незрозумілих для сторонніх людей слів і висловів, який уживається з метою ізолюватись від інших. *Сленг* – жаргонні слова чи вислови, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають певного емоційно-експресивного забарвлення.

Український жаргон має давню традицію. Варто насамперед згадати про арго, яке побутувало в Україні в XIX ст.: це лексичні системи українських кобзарів, жебраків. Існувало арго у вигляді бурсацько-семінарської лексики. Справжньою скарбницею бурсацьких арготизмів стала «Енеїда» І. Котляревського, яка відобразила атмосферу полтавської духовної семінарії 1780–1789 рр., де тоді вчився письменник. Пригадаймо:

Нептун іздавна був *дрянічка*.

Півкони для його – *кусок*.

Будучи лексикою експресивною, жаргонізми швидко застарівають і замінюються новими, свіжими синонімами: *шамати* (20-ті роки) – *хавати* (сучасне), *стейцьовий* (70-ті роки) – *кльовий* (сучасне).

Класифікувати *жаргони* можна за сферою вживання, способом творення. За сферою вживання виділяють:

- молодіжний жаргон або сленг (*стипуха* – стипендія; *контрабаша* – контрольна);
- професійний жаргон (*лабух* – музикант; *фанера* – фонограма);
- табірний жаргон (*баланда* – юшка, *стукач* – донощик);
- арго (*перо* – ніж; *малина* – кубло, гніздо злодіїв).

За способом утворення:

- незрозумілі лексеми, яких немає у літературній мові (*хаза* – квартира; *блат* – злочинець);
- перекручення загальновідомих слів (*коменда* – комендант; *училка* – вчителька; *універ* – університет; *дружбан* – товариш);
- переосмислені загальновживані слова, подані у зниженому стилістичному значенні (*кафедра* – могила);
- запозичення з інших мов: *бан* – вокзал (з німецької); *браслети* – кайдани (з французької); *шамати* – їсти (з циганської);
- арготизми, що зазнали навмисних змін: вставлялися або переставлялися склади, додавалися звуки (*ріблята* – з рос. *ребята* – діти; *каклети* – котлети тощо).

Жаргонізми вживалися в мові художньої літератури як засіб мовної характеристики героїв твору. Їх використовували І. Франко («Хлопська конституція»), І. Микитенко («Вуркагани»), І. Багрянний («Сад Гетсиманський») та ін.

У мові художнього твору їх висувають для стилізації. Наприклад:

«Обсіли Микиту хлопчакки у рові за городом. Він уже по-городському став балакать, та й розказував: – Одеса, брат, – єто город. **Шпана** там усякая, **сєвки**, **лягаві**, **фраєра**. Там, брат, можна **пошамати на большой**!..

Максимко не чув слова **шамати**, але здогадувався, що то – їсти, бо хто ж тепер про щось інше може говорити? Слухав Микиту, затамувавши подих, і йому дуже хотілося **пошамати на большой**. А той розказував:

– Злазиш з поїзда, – на базар не йди, коли ти ще **салака-тюлька деревенська**, бо там піймають і **лунки дадуть** – і пользи тобі од того нікакой... Топай на Дерибасівську, це така в нас главна вулиця, по ній вся Одеса ходить. І вікна на Дерибасівській великі – хоч возом заїжджай. За вікнами – столи, а за столами **фраєра** водку п'ють, жратви перед ними – гори. Шамай, чого душа жєлаєть!.. Дивишся крізь ті великі вікна... і слина в тебе котиться, як у скаженого пса, бо перед ними, брат, **каклети**, ковбаси і всяке, понімаєш... Но нашому братові, вуркаганові, головне – хліб. Каклети нехай **фраєра жруть**. Ти стаєш у дверях і смотриш, де хороший шмат хліба можна **стибрити**.

Висмотриш собі стіл – і кидайся на кусень, як шуліка на курча. Хапай, тікай і на бігу їж. Коли вже вкусив – не однімуть. Ніякий **фраєр** після **вуркагана** не їстиме – гидують вони, паскуди, нашим братом. Фраєра б'ють не боляче, а можуть і зовсім не бити, вони народ ледачий... А коли за тобою женеться лягавий – це діло гірше. Тут не тушуйся і **тримай фасон** – всігди кажи, що ти круглий сирота. Коли ж розкис, **здрейфив**, признався, тоді вони – **дресок**, і **діло твоє швах** – повезе тебе **лягавий** под конвоєм додому, а дома на тата, маму – штраф. А коли ти витримав як круглий сирота, тоді тебе в детприймник, а там – **жратва**. Там тебе пострижуть, помиють, видадуть **бобку, шкари, кальоса**, і все чисте, як у **фраєра**. Там прикидайся харошінькім, слухняненькім – на таких менше вніманія обращають. Тоді вибери собі нічку, сам одягнися, **слязьмі** кілька **шмутків** – і на базар. Збудь, що маєш, – і ти знову вуркаган з **башлями** в кишені... Жізнє, **ріблята**... Одеса, брат, мама, вона любить круглих сиріт...

Максимко дивився на Микиту як на Бога. Не знав, що таке **лягавий, колектор, бобка, шкари, кальоса, башлі**, але думав, що він ще не зовсім достоїн знати тих слів... І мріялось малому вчепитися до поїзда, проїхати далеку дорогу. Але він був малий і не такий верткий, як Микита. Та й жаль було покидати село, безногого батька... » (А. М'ястківський).

У художньому творі такі слова вимагають пояснення, бо перенасиченість твору незрозумілими словами утруднює сприйняття тексту.

Практичне заняття № 3

Фонетико-орфоепічні помилки

План:

1. Орфоепічна помилка: сутність, причини, вияви.
2. Евфонія, засоби її створення.
3. Помилки в чергуванні *У–В*.
4. Помилки у вживанні сполучників та часток *І, Й*.
5. Порухення правил уживання прийменників *З–ІЗ–ЗІ–ЗО*.
6. Евфонічні чергування морфем (*під-* – *піді-*, *над-* – *наді-*, *від-* – *віді-*, *роз-* – *розі-*, *-м* – *-мо*, *-сь* – *-ся* тощо) та часток *би* – *б*, *же* – *ж*.
7. Типові помилки у вимові груп приголосних.
8. Помилки в наголошуванні та інтонуванні.
9. Практикум із редагування фонетико-орфоепічних помилок.

Література:

Основна:

Волкотруб Галина. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2004. С. 36–41.

Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2005. С. 186–189.

Куляс П. П. Словник найпоширеніших помилок у засобах масової інформації з варіантами їх виправлення : посіб. для майбутнього редактора. Київ : Університет «Україна», 2006. С. 179–183.

Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посіб. Львів : Афіша, 2006. С. 207–208.

Український правопис. 5-те вид. Київ : Наук. думка, 2019. С. 17–20. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf> (дата звернення: 20.05.2020).

Додаткова:

Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. С. 364–369, 374–376.

Винницький В. М. Наголос у сучасній українській мові Київ : Рад. школа, 1984. 160 с.

Городенська Катерина. Українське слово у вимірах сьогодення Київ : КММ, 2019. С. 176–185.

Орфоепічний словник української мови : у 2 т. : близько 140 000 слів / укл. : М. М. Пещак та ін. Київ : Довіра, 2001–2003.

Погрібний М. І. Орфоепічний словник : 44 000 слів. Київ : Рад. школа, 1984. 630 с.

Фаріон Ірина. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : моногр. 3-тє вид., доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 20–60.

Заліпська Ірина. Порушення літературних норм у мові прямого ефіру. *Культура слова*. Вип. 84. Київ : ВД Дмитра Бураго, 2016. С. 151–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kuls_2016_84_19 (дата звернення: 08.04.2020).

Завдання для виконання вдома:

Завдання 1. Усно опрацюйте питання плану.

Завдання 2. Уставте пропущені літери – префікси чи прийменники *У, В*.

Прибув ...ранці, ...війшли ... будинок, ... мене їх немає, ... кого спитають?, ... аптеці, бачили ... очах, кинула ... яр, зайшли ... урочище, розмовляли ... кімнаті, записано ... протоколі, бачила ... сні, Микола ... школі, красується ... вікні, вийшла ... фартушку, народився ... Сквирі, провів дитинство ... Ніжині, працював ... університеті, прожили ... мирі (і,й) дружбі, сиділа ... квітнику, мрія ... пісні, ... осені сумні очі, поїхала ... Львів, позичила ... Світлани, гілка ... цвіту, слід ... серці, сліди ... снігу, книга ... вчителя, книга ... учителя, конспект ... учителя, ... Інни ... кімнаті, ... портфелі ... Федора, закладка ... книжці, записувала ... студії, сюжетна лінія ... фільмі, роль ... виставі, ролі ... виставі, наголосити ... висновках, яблуні ... саду, сфотографував ... оранжереї, інгредієнти ... страви, архетипні образи ... фольклорі; відвідали екскурсії ... Миколаєві, ... Одесі, ... Херсоні.

Завдання 3. Уставте пропущені літери – префікси, сполучники або частки *І, Й*.

Сон ... (у,в)тома, сумувала ... (у,в)день, Ольга ... Тетяна, день ... вечір, війна ... мир, батьки ... діти, прикметник ... іменник, солов'ї ... зозулі, яблука ... груші, груші ... яблука, співає ... танцює, Марія ... Йосип, Софія ... Петро, Василь ... Алла, ...шлося ... про вас, ...мовірно ... складе, казала ... таке, ... тебе не спитали, ... озеро замерзло, учні ... (у,в)чителі, я ... хотів, вона ... була, так ... треба, таке ... треба, сніг ... іній, весна ...де, пан ...де, вонаде, (у,в)перед ... (у,в)певнено, орхідея ... сенполія, правда ... кривда, зелений ... аквамариний, зайду ... до бібліотеки, подумали ... прийняли рішення, (у,в) мирі ... спокої, морози ... сніги, шиншила ... снот, «Червоне ... чорне»,

зауваження ... побажання; виконала ... редагування, ... коректуру; відвідали ... Ригу, ... Юрмалу, ... Таллінн, ... Вільнюс, ... Алітус.

Завдання 4. Уставте згідно з правилами 3–13–31 на місці крапок.

Витяг ... протоколу, повернутися ... зміни, ... двору нікуди!, привітатися ... усіма, ріка ... чистим піщаним дном, (у,в)пав ... неба, ішли ... сміхом, пиріг ... вишнями, сік ... черешні, сік ... ананаса, соки ... фруктів, дістати ... шафи, пальто ... шапкою, прогулянка ... сином, вози ... сіном, чай ... липою, зима ... снігом, карась ... сметаною, мороз ... снігом, ...сходом сонця, ... сльозами на очах, упала ... східців, повернулас(ь,я) ... школи, прийшла ... університету, приїхав ... інституту, читав ... насолодою, ... нагоди ювілею, концерт ... нагоди свята, вітаю ... святом, ... світлими думками, пішов ... другом, пішла ... друзями, лист ... побажаннями, зошит ... мови, диктанти ... помилками, проблема ... сценарієм, проблема ... уроками, проблема ... котом, згідно ... задумом, повернувся ... Чернігова, викладач ... ступенем, викладач ... ученим ступенем, родом ... Ялти, вправи ... стилістики, вправи ... синтаксису, вправи ... морфології, впливає ... сказаного.

Завдання для виконання в аудиторії:

Завдання 5. Укажіть слова з можливим чергуванням У–В, поясніть їхні значення. За потреби користуйтеся тлумачним словником.

Укладати, уважати, уступати, уникати, уносити, умовний, унаочнення, унаслідок, уніцію, унівець, ураження, утікач, уява, ультиматум, ухвала, ультрамарин, Угорщина, Уганда, Україна, Вірджинія, Вінсент, Вільям, Уокер.

Завдання 6. Від наведених слів утворіть і запишіть прикметники, поясніть явище спрощення. Обмінуйтеся зошитами й перевірте завдання.

Баласт –	агент –
користь –	захист –
гігант –	аспірант –
заздрість –	пристрасть –
проїзд –	компетентність –
цілість –	лестощі –
пропагандист –	якість –
злість –	тиждень –
піст –	випуск –
щастя –	хвастати –
пестощі –	комендант –

ремесло –
турист –
випуск –
журналіст –
диригент –
кістка –
уста –
ненависть –

мастити –
форпост –
перехрестя –
зап'ястя –
кількість –
швидкість –
область –
курсант –

Завдання 7. У запропонованих реченнях знайдіть і виправте помилки, що виникли внаслідок порушення норм орфоєпії. Принагідно зверніть увагу на дотримання інших норм. Виконайте завдання, використовуючи режим *Рецензування*. За потреби робіть примітки.

1. Торік в жовтні Чернігівську обласну державну адміністрацію очолив новий керівник. І, як часто буває, почались кадрові зміни і у різних департаментах.

2. Серед основних елементів, які характеризують добрий текст, в тому числі і усний, насамперед публічний, німецький професор Гайнц Леммерман називає і такі: об'єктивність, ясність, образність, цілеспрямованість, підтримання уваги, повторення, несподіваність... Прочитайте тексти, встановіть їх жанрову належність.

3. Сім'я із Корюківки прихистила у себе безпритульну собачку із Чернігівського ветеринарно-стерилізаційного центру «Крок до тварин», де є пункт тимчасової перетримки. Відтепер в чотирилапої білосніжно-руді красуні Льолі нова родина.

4. За вмістом кислоти сучасні дощі відповідають сухому вину, а часто і столовому оцетові.

5. Встановлено тісні робочі зв'язки між усіма державними, науковими і громадськими організаціями і установами шляхом створення комплексного управління природоохоронною діяльністю.

6. Вважають, що до ностратичних мов належать і ескімосько-алеутські мови.

7. Прочитайте речення і скажіть, яку роль виконують в них виділені слова і сполучення слів. Чи можуть вони доповнювати, конкретизувати чи звужувати значення тих слів, після яких стоять? Свою відповідь перевірте, використовуючи матеріал, вміщений після вправи.

8. Анатолій Лінник відзначив, що саме у стінах Ніжинського університету кожний випускник, в тому числі і він, відчуває духовне піднесення, адже це саме та Альма матер, яка сьогодні дає путівку у життя.

9. До 12 років словник дитини збільшується зі середньою швидкістю 1000 слів на рік, а, отже, у 12 років становить близько 8000 слів.

10. В цьому тексті активно виявляється розповідна манера викладу.

Завдання 8*. Прочитайте слова, поставте наголоси (наберіть великою літерою, напр.: *вирАзний*). У складних випадках зверніться до акцентологічного або орфоепічного словника. Запам'ятайте особливості наголошування. Увага: завдання за варіантами, відповідно до номера прізвища в академічному журналі!

Варіант 1. Абиде, абищо, авто, агрономія, адже, айва, алфавіт, анафема, асиметрія, байдуже, батьківський, безперестанку, безперестану, б'ємо, б'єте, близький, болотистий, болотяний, боязнь, бюлетень, бюлетені, валовий, везти, веземо, везла, стрибнути, стрибнув, верблюдиця, ветеринарія, вигнання, вигода «зручність», вигода «користь», шовковий.

Варіант 2. Гастрономія, кулінарія, вантажівка, вечори, два вечори, вимова, вимога, випадок, виразний, виразник, виразність, висіти, висить, витрата, вичерпний, відімкнутий, відомість «список», відомість «повідомлення, знання», візьмеш, візьме, вірші, віршів, віршовий, вказівка, вказівки, дві вказівки, воднораз, водночас, вози, два вози, вояк, вояки.

Варіант 3. Всередину, всього, всьому, до всього, на всьому, газометр, гальма, два гальма, глибоко, глядач, голи, два голи, голки, дві голки, горицвіт, горілиць, горошина, даємо, даєте, господарський (від господар), господарський (від господарство), грошей, грошам, грішми, грошима, на грошах, грушевий, верба, гуртожиток, синекдоха, далєбі, ялиновий, ялинковий, шофер.

Варіант 4. Нам дано, на даху, два дахи, на дверях, двигнемо, дворазовий, двоскладовий, дерева, два дерева, Десну, дефіс, дециметр, дичавіти, дичавієш, діагноз, діалог, діждемо, діждете, дійдеш, добовий, добуток, довідник, договір, документ, доллємо, донесхочу, донька, дочка, походилилися дочки, дві дочки.

Варіант 5. Сини, два сини, доччин, дояр, дрижачи, дрова, дужки, дві дужки, дури́світ, пройди́світ, експерт, експертний, єретик, жадоба, живемо, живете, живопис, житловий, жуємо, забавка, завдання, завидна, загадка, хаос, загадки, заіржавілий, заіржавіти, закрутка, залишити, залишу, замазка, щипці.

Варіант 6. Заміжня, занести, занесемо, занесете, напівдарма, запитання, зберемо, зберете, звемо, звете, звести, звисока, здалека, здеремо, здерете, здобуток, зібрання, злегка, змістовий, змовчати, знайдеш, знайдете, знайдуть, значущий, зозла, зокрема, зразковий, зрання, зручний, зсередини, зубожіти.

Варіант 7. Зубожіння, прийшли зяті, обидва зяті, ігуменя, ідемо, ідете, ідучи, іконопис, індицина, курятина, індустрія, інженерія, інтерфікс, іржавіти, їздячи, їстівний, ідемо, ідете, ідучи, казки, кажучи, каталог, квартал, кидати, килим, два килими, кілометр, книжки, колія, контрактовий, корисний.

Варіант 8. Котрий, краду, крадеш, крадемо, крапки, кроїти, крою, кроїш, кроять, кропива, кукіль, куколю, куколем, курінь, кухарський, ласкавий, легкий, ллемо, ллете, літопис, літописний, льоновий, людський «людяний», людський «пов'язаний із людиною», магістерський, маркетинг, мармуровий, маршовий, медикамент, мережа, металургія.

Варіант 9. Міліметр, мімікрія, множник, мовчазний, мого, до мого, мозолистий, молох, монолог, мотузяний, навеземо, навезете, навколоземний, навчання, надберемо, надберете, наздоженемо, наздоженете, назирцем, найяскравіший, нанести, наносний, напій, наскрізь, нарівні, начинка, ненавидіти, ненависть, одинадцять, ознака, оптовий, осока, читання.

Варіант 10. Отаман, параліч, подруга, подушки, показ, поміщик, помилка, помилки, помовчати, посидіти, приказки, приязнь, приятель, п'яниця, разом, решето, розмах, русло, сільськогосподарський, сантиметр, сердити, середина, спина, також, усмішка, фартух, фарфор, фольга, царина, центнер, циркумфікс, частки (мн.), дві частки.

Практичне заняття № 4

Лексико-фразеологічні помилки

План:

1. Лексична помилка: сутність, причини, різновиди.
2. Неточність у слововживанні, її вияви.
3. Росіянізми.
4. Мовленнєва надлишковість: тавтологія, плеоназм, перисологія, штампи.
5. Мовленнєва недостатність.
6. Фразеологічна помилка: сутність, причини, різновиди.
7. Практикум із редагування лексичних і фразеологічних помилок.

Література:

Основна:

Волкотруб Галина. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2004. С. 46–94, 242–244.

Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. Львів : ПАІС, 2007. С. 62–63, 94–101, 126–128, 144–152.

Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2005. С. 177–181.

Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. С. 20–38.

Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи : навч. посіб. Львів : Афіша, 2006. С. 220–226.

Тимошик Микола. Основи редагування : підруч. Київ : Наша культура і наука, 2019. С. 239–244.

Тимошик Микола. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання : практ. посіб. Київ : Наша культура і наука, 2012. С. 169–173.

Конспект лекцій.

Додаткова:

Антоненко-Давидович Борис. Як ми говоримо / укл. Я. Б. Тимошенко. Київ : Либідь, 1991. С. 26–67, 71–92, 102–134, 138–147, 156–163.

Голосовська Галина. Українська мова для всіх : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2015. С. 51–67, 81–88, 124–127, 143–156.

Городенська Катерина. Українське слово у вимірах сьогодення Київ : КММ, 2019. С. 60–133.

Довідник з культури мови / за ред. С. Я.Єрмоленко. Київ : Вища школа, 2005. С. 30–232, 371–398.

Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2007. С. 91–100.

Непийвода Н. Ф. Сам собі редактор : поради з української мови. Київ : Українська книга, 1998. С. 6–12, 15–26.

Пономарів Олександр. Культура слова : Мовнотилістичні поради : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. С. 33–155.

Фаріон Ірина. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : моногр. 3-тє вид., доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 113–185.

Бондаренко Т. Г. Інтерфедеми і росіянізми як наслідок міжмовних контактів на лексичному рівні. *Наукові записки Ін-ту журналістики*. Київ, 2002. Т. 9. С. 106–111. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1027> (дата звернення: 21.09.20).

Пентиліук Марія. Мовленнєві помилки та принципи їх класифікації. *Українська мова і література в школі*. 2003. № 3. С. 26–29. URL: <https://vseosvita.ua/library/movlennevi-pomilki-ta-principi-ih-klasifikacii-306063.html> (дата звернення: 20.07.20).

Русецька О. Б. Типологія та стан редагування помилок у сучасних книжкових виданнях. *Наукові записки* [Інститут журналістики Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка]. Т. 55. Київ, 2014. С. 146–150. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/15805/1/> (дата звернення: 17.07.20).

Словники паронімів, синонімів, антонімів, омонімів, тлумачні, перекладні, фразеологічні.

Завдання для виконання вдома:

Завдання 1. Усно опрацюйте питання плану.

Завдання 2. Як правильно сказати? Підкресліть потрібні слова. Схарактеризуйте помилконебезпечні місця. За потреби користуйтеся словником паронімів.

Комісія авторитетна чи авторитарна? Внески акціонерні чи акціонерські? Операції банкові чи банківські? Відношення чи відносини між людьми? Право виборне чи виборче? Відзначати чи зазначати в лекції? Думка громадська чи громадянська? Декваліфікація чи дискваліфікація спеціаліста? Здатний чи здібний до навчання? Показник чи показчик успішності? Виборна чи виборча ділянка чи дільниця? День відкритих чи відчинених дверей?

Виголошувати чи проголошувати промову? Виключати чи вимикати мікрофон? Відстоювати чи обстоювати думку? Реєстр чи регістр словника? Чисельні чи численні твори письменника? Писемна чи письмова пам'ятка? Слов'янська писемність чи письменність? Національн(-а/-е) мова чи мовлення? Демонстративний чи демонстраційний матеріал?

Завдання 3. Проаналізуйте речення з реклами, відомих інформаційно-розважальних телепрограм та учнівських творів щодо правильності слово- й фразеовживання. Принагідно звертайте увагу й на інші відхилення від норм. Кваліфікуйте помилки й запропонуйте варіанти виправлення.

До редагування	Після редагування	Тип, вид, різновид помилки
Цей препарат помагає зняти роздратування шкіри.		
Кореспондент розказував, що під вагою льда обривались дроти.		
Створено гурток віком від 6 до 8 років.		
Гороскоп для Терезів: якщо в душі ви переживаєте, хвилюєтеся, як заячий хвіст, візьміть себе в руки.		
Замовте прямо сьогодні		
Як зрозуміти, що ягоди голубики поспіли?		
В екологічних дискусіях прийняли участь мешканці трьох країн.		
День обіцяє бути насиченим на події, які		

можуть змінити звичний хід подій.		
Багато письменників були відправлені на арешт за кордон, але це їм не завадило бути патріотом.		
Чорнослив з грецьким горіхом в шоколаді.		
Їжа грає велику роль в нашому житті.		

Завдання для виконання в аудиторії:

Завдання 4. Робота в групах. Проконтролюйте речення щодо правильності слово- й фразеовживання. Виправте помилки; з'ясуйте, у чому їхня сутність. Заповніть таблицю.

До редагування	Після редагування	Тип, вид, різновид помилки
Група 1		
Розгляньмо часткові випадки постановки двокрапки.		
Завдяки помилці в написанні прізвища селянин не зміг здати в оренду свою власну землю.		
Знайдіть влучні вирази про роль мови в житті людей і суспільства.		
У диктантах зустрічаються багаточисельні помилки й недоліки.		
Всестороннє вивчення цього питання бачимо в книжці В. Ужченка.		

Таблиця виглядає наступним чином.		
На даний час водохранилища різко погіршили стан оточуючого середовища наступним чином: руйнуються береги, заболочується мілководдя, посилюється засолення ґрунтів.		
Група 2		
У науковій літературі визначено такі особливості усної комунікації: спонтанність, непідготовленість, довільність, невимушеність.		
Дніпро є найкрупнішою річкою України, третьою в Європі після Волги та Дунаю за площею водозбірної басейну і довготою.		
На сьогоднішній день специфічних заходів профілактики коронавірусу немає, тому при появі найменших симптомів захворювання рекомендується перебувати вдома. У період великої захворюваності оточуючих необхідно		

максимально обмежити контакти з оточуючими людьми, уникати стовпотворіння, не відвідувати місця великого скупчення людей.		
Представлений документ вимагає доопрацювання.		
На протязі експерименту ні один раз числа не співпали.		
Учбовий курс помилкознавства невеличкий.		
Добираючи ілюстрації до книги, необхідно при їх підборі враховувати їх переваги.		
Група 3		
Поняття позначають повнозначними номінативними словами, а також словосполученнями.		
Я беру лід і повністю заповнюю келих льодом.		
Варто розрізняти різні підходи до цієї проблеми.		
В очі одразу кидається термінологічне безкультур'я.		

Підписка на періодичну пресу здійснюється в будь-якому відділенні зв'язку.		
Характер діяльності – творчий, нетрадиційний пошук нових способів розв'язання пізнавальних завдань.		
Механізми удосконалення процесу освіти пов'язані з навчанням учнів застосування своїх знань у нових і незвичайних ситуаціях, з розвитком елементів творчого й креативного мислення, з впровадженням у життя сучасних нових інформаційних технологій в освіті.		

Завдання 5. Прочитайте словосполучення. Яка помилка типова для всіх конструкцій? Дайте визначення терміна. Запропонуйте варіанти виправлень. Виконуйте завдання, використовуючи вкладку *Рецензування* (на панелі інструментів активізуйте функцію *Рецензування* → *Виправлення*. За потреби робіть примітки).

Студенти об'єднались воедино; об'єднатися в єдину команду; організувати організацію; сьогоднішній день; селянський рух широко поширився; ненавидіти лютою ненавистю; дати додаткові цінні дані; зобразити художній образ; наблизитися ближче; заповнити повністю зал; наряду з досягненням був відзначений ряд недоліків.

Завдання 6. Ознайомтеся з матеріалом вправи. Яка помилка типова для всіх конструкцій? Дайте визначення терміна. Запропонуйте варіанти виправлень. Виконуйте завдання, використовуючи режим *Рецензування* (на

панелі інструментів активізуйте функцію *Рецензування* → *Виправлення*. За потреби робіть примітки).

Особисто я, загалом і в цілому, прогресивний рух уперед, преїскурант цін, перший лідер, хронометраж часу, період часу, дивний парадокс, головна суть роботи, рибна юшка, взаємна співпраця, падати вниз, уперше познайомитися, відступити назад, цільове призначення витрат, аксіологічна оцінка, моя власна думка, абсолютно бездоганно, дублювати двічі, дивний парадокс, дві альтернативи, окремі епізодичні явища, перспектива на майбутнє, прогресивно розвиватися, всезагальний розвиток, семантичне значення, пам'ятний сувенір, головна суть, берегти кожну хвилину часу, відбулася перша прем'єра, з'явилася вільна вакансія, залишилося п'ять гривень грошей, справжні факти, дезорганізатор порядку, повний аншлаг, молодий юнак, кілька років тому назад, взаємно допомагати один одному, фруктовий смак чорної смородини, майбутня перспектива, надзвичайно святкова пропозиція, продовжувати далі, цінувати гречність та чемність, неприємний інцидент.

Завдання 7. Прокоментуйте й виправте помилки. Заповніть таблицю.

До редагування	Після редагування	Тип, вид і різновид помилки
Звалитися на голову		
збивати з толку		
узяти під стражу		
битком набитий		
не щадити сил		
принизити достоїнство		
взяти себе в руки		
йдеться мова		
крутиться голова		
у двох словах		
по мірі можливості		
розставити точки над «і»		
надавати уваги		

відігравати значення		
вступати в силу		
вносити вклад		
понести збитки		
стати в нагоді		

Завдання 8*. Уявіть себе редактором. Переконайте автора в мовній надмірності конструкцій. Згорніть повідомлення, порівняйте варіанти з погляду доступності сприйняття. Яких помилок удалося уникнути?

До згортання	Після згортання	Помилки, яких удалося уникнути
Науковий аналіз процесу пропаганди, здійснений на матеріалі Першої світової війни, отримав експериментальне продовження під час Другої світової війни.		
Тоталітаризм традиційно прийнято вважати одним із суттєвих гальмівних чинників на шляху впровадження будь-яких суспільних перетворень.		
Мета роботи – піддати аналізу структурно-сміслові характеристики навчальних текстів, що здійснюють позитивний вплив на перебіг основних операцій розуміння тексту.		

Безпека життєдіяльності – галузь, яка являє серйозну проблему сучасності. У даній сфері сьогодні здійснюється розробка ризик-стратегії з метою ефективного або мінімального зниження вірогідності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків.		
Механізми удосконалення процесу освіти пов'язані з навчанням учнів застосування своїх знань у нових і незвичайних ситуаціях, з розвитком елементів творчого й креативного мислення, з впровадженням у життя сучасних нових інформаційних технологій в освіті.		

Практичне заняття № 5

Словотвірні й морфологічні помилки

План:

1. Словотвірна помилка: сутність, причини, різновиди.
2. Морфологічна помилка: сутність, причини, різновиди. Помилки в межах лексико-граматичних класів іменника, прикметника, займенника, числівника, дієслова, прислівника.
3. Практикум із редагування словотвірних і морфологічних помилок.

Література:

Основна:

Волкотруб Галина. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2004. С. 95–212, 244–246.

Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. Львів : ПАІС, 2007. С. 165–182, 199–203, 211–221, 231 – 240, 250 – 256.

Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. С. 38–53, 85–89.

Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посіб. Львів : Афіша, 2006. С. 214–219.

Тимошик Микола. Основи редагування : підруч. Київ : Наша культура і наука, 2019. С. 244–252.

Тимошик Микола. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання : практ. посіб. Київ : Наша культура і наука, 2012. С. 173–180.

Конспект лекцій.

Додаткова:

Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. С. 221–227.

Голосовська Галина. Українська мова для всіх : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2015. С. 9–50, 73–80, 99–110, 117–121, 130–140, 164–180.

Городенська Катерина. Українське слово у вимірах сьогодення Київ : КММ, 2019. С. 30–63, 146–175.

Довідник з культури мови / С. Я. Єрмоленко та ін. ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Вища школа, 2005. С. 290–294.

Куляс П. П. Словник найпоширеніших помилок у засобах масової інформації з варіантами їх виправлення : посіб. для майбутнього редактора. Київ : Університет «Україна», 2006. С. 165–179.

Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2007. С. 100–122.

Непийвода Н. Ф. Сам собі редактор : поради з української мови. Київ : Українська книга, 1998. С. 12–15.

Поберезська Г. Г., Волинець І. М. Лінгвістичні основи документознавства та інформаційної діяльності : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. С. 219–228.

Пономарів Олександр. Культура слова : Мовностилістичні поради : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. С. 156–176.

Сучасна українська літературна мова : підруч. / за ред. А. П. Грищенка. Київ : Вища шк., 1997. С. 254–487.

Сучасна українська мова : підруч. / за ред. О. Д. Пономарева. 3-тє вид., перероб. Київ : Либідь, 2005. С. 138–268.

Український правопис. 5-те вид. Київ : Наук. думка, 2019. С. 72–123. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf> (дата звернення: 20.05.2020).

Фаріон Ірина. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : моногр. 3-тє вид., доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 63–107, 190–254.

Пасік Н. М. Труднощі у вживанні категорії роду іменників. *Методика. Досвід. Пошук* : зб. наук. праць. Ніжин, 2008. Вип. Х. С. 90–97.

Пентилюк М. І., Попова О. А. Граматично правильне мовлення як основа запобігання комунікативній девіантності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна. 2017. Вип. 68. С. 124–131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2017_68_27 (дата звернення: 12.09.20).

Шульська Наталія. Помилконебезпечні морфологічні явища в мові українських ЗМІ. *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи*. 2015. № 7–8 (6) С. 122–127. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/10051/1/> (дата звернення: 15.05.20).

Завдання для виконання вдома:

Завдання 1. Усно опрацюйте теоретичний матеріал теми за планом.

Завдання 2. Серед запропонованих іменників і прикметників знайдіть неправильні утворення (тут є й правильні форми!). Виправте помилки,

використовуючи режим *Рецензування*. Після кожного блоку назвіть тип, вид і різновид помилок.

1. Львів'янин, харківець, полтавець, києвлянин, чернігівчанин, запорожець, тернопілець, кременчучець, дніпропетровчанин, сумчанин, донеччанин, луччанин, житомирець, вінничанин; абхаз, чех, чувашець, данець, данка, датчанин, датчанка, індієць, індіанець, гречанин, грек, гречанин, гречка, чешка, полячка, полька.

Тип, вид і різновид помилок: _____

2. Запоріжанський, збруцький, парижський, казахський, рівненський, ірпінський, казбецький, ірацький, нью-йоркський, кременчуцький, лодзький, ніццький, тюрський, сиракузький, тбіліський, карабахський.

Тип, вид і різновид помилок: _____

3. Випічка, правка, розробка, обробка, відправка, перевозка, підбиття, вкладиш, комп'ютерщик, рамочний, виставочний, функціональний, чинний, діючий, дієвий, гармонічний, понятійний, пануючий.

Тип, вид і різновид помилок: _____

Завдання 3. Поставте іменники у формі родового відмінка однини. Зверніть увагу на можливі паралельні закінчення.

Випадок –
кілометр –
будинок –
фразеологізм –
паркан –
професіонал –
бузок –
звук –
вітер –
метал –
мотор –
понеділок –

предмет –
луг –
журнал –
овес –
явір –
недолік –
клен –
ряд –
Вітер –
алмаз –
трамвай –
вірш –

рукопис –
відмінок –
ультиматум –
деканат –
олень –
футбол –
стіл –
метр –
добродій –
вираз –
нарцис –
переклад –

гриб –
монітор –
Синевир –

відгук –
портрет –
Донець –

залік –
епізод –
Буг –

Завдання для виконання в аудиторії:

Завдання 4. Проаналізуйте випадки порушення мовних норм, унесіть виправлення. Заповніть таблицю.

До редагування	Після редагування	Тип, вид, різновид помилки
Покупиця звернулася до касира		
Мінздрав попереджає		
благоприємні умови для наукового розвитку		
благоустроєння території		
виключення з правила		
розмовніший варіант		
найвдалий варіант		
зв'язуюча ланка		
виконавська та законодавча влада		
прикований до ліжка хворий		
комплектівщик пакетів		
виступаючий зазначив		
хвилююча зустріч		
відзив на дипломну роботу		
відокремлені уточнюючі члени речення		
однорідні члени речення з		

узагальнюючими словами		
надходження забруднюючих речовин у довкілля України		
руйнуючий ураган		

Завдання 5. Робота в групах. Проаналізуйте помилкове формотворення (увага: тут є і правильні конструкції!). Назвіть тип, вид, різновид кожної помилки. Заповніть таблицю.

До редагування	Після редагування	Тип, вид, різновид помилки
Група 1		
Осінньою розпродажою товарів		
нестерпною біллю		
виписка із протокола		
у діжках немає ден		
найбільш дорожчі спогади		
ходяча енциклопедія		
діюче законодавство		
знаюча людина		
От здавалося б, чи є більш поширеніший договір, аніж договір оренди приміщення?		
Лижі для мене найзахоплюючий відпочинок.		
У нас зараз користується сервісами Київ-смайтсіті біля чотириста вісьмидесяти користувачів.		
На семиста вісімдесяти п'яти гектарах		

заповідника живуть на привіллі рідкісні птахи.		
Група 2		
Кашель з нежиттю не дають спокою		
дві поїздки до Львову		
поросла нехворощем ділянка		
бувний однокурсник		
читаюча публіка		
торгуючі організації		
постійно діюча виставка		
чинний правопис		
Доберіть український відповідник до фразеологізму <i>budować zamki na lodzie</i> .		
У школах області не вистачало двох тисяч трьохста сорока двох підручників.		
Із восьмистами п'ятдесятьма шістьма жителями міста відбулася зустріч представників місцевої влади.		
В який бік рухається черга бажаючих отримати житло?		
Група 3		
По сторінкам свіжої преси		
лауреат кількох фестивалей		

всепоглинаючий страх		
завідуючий кафедрою		
мінючийся показник		
прилад, пройшовший випробування		
знеболювальний засіб		
Рослини – найбільш прекрасний та гармонійний прояв життя!		
З кожним із вісьмисот шестидесяти сімох учасників конференції необхідно було зустрітися ближчим часом.		
Класичним зразком кастової організації як всеохоплюючої соціальної системи є Індія.		
Книга із сьомастами вісьма сторінками.		
Усім двохстам сімдесяти вісьми конкурсантам вручили нагороди.		

Завдання 6*. Проконтролюйте речення з реклами й відомих інформаційно-розважальних телепрограм з погляду лексичної, словотвірної та морфологічної вправності. Виправте помилки, визначте тип, вид і різновид кожної.

До редагування	Після редагування	Тип, вид, різновид помилки
Ковбаса «До пюрешки» іще, іще, іще...		

Великі оселі бють по гаманцям українців.		
У технікумі приборобудування йому довелося пережити немало.		
Наші підпищики на фейсбук часто запитують, чому випадає волосся.		
Якщо підходящого засобу немає, скористайте народний спосіб.		
Чотирикласниця Марічка від народження не бачить, але навчається найкраще в класі.		
Допоміг чувший розмову перехожий випадковий свідок.		
Біллю в серці озвалося повідомлення про загибель альпіністів.		
Уже є чимало підприємств, які досягли більш вагоміших результатів.		
Як сталося, що каналізаційний люк у Львові виявився нічийним?		

Практичне заняття № 6

Синтаксичні помилки

План:

1. Синтаксична помилка: сутність, причини, різновиди.
2. Порушення порядку слів у реченні.
3. Помилки в координації між підметом і присудком.
4. Помилки в узгодженні слів.
5. Порушення правил керування.
6. Синтаксичний плеоназм.
7. Практикум із редагування синтаксичних помилок.

Література:

Основна:

Волкотруб Галина. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2004. С. 215–223, 246–249.

Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. Львів : ПАІС, 2007. С. 264–270, 278–285, 298–311.

Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. С. 12–15, 90–98.

Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посіб. Львів : Афіша, 2006. С. 226–231, 407–410.

Тимошик Микола. Основи редагування : підруч. Київ : Наша культура і наука, 2019. С. 244–252.

Тимошик Микола. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання : практ. посіб. Київ : Наша культ. і наука, 2012. С. 173–180.

Конспект лекцій.

Додаткова:

Антоненко-Давидович Борис. Як ми говоримо / укл. Я. Б. Тимошенко. Київ : Либідь, 1991. С. 138–148, 164–171.

Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. С. 284–285, 292–295, 308.

Голосовська Галина. Українська мова для всіх : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2015. С. 101–110, 131–134, 142, 181, 183–190.

Городенська Катерина. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2019. С. 166–175.

Довідник з культури мови / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Вища шк., 2005. С. 232–289.

Кочан І. М., Токарська А. С. Культура рідної мови : навч. посіб. Львів : Світ, 1996. С. 181, 194, 195–196, 198–200.

Куляс П. П. Словник найпоширеніших помилок у засобах масової інформації з варіантами їх виправлення : посіб. для майбутнього редактора. Київ : Університет «Україна», 2006. С. 158–165.

Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2007. С. 119–131.

Непийвода Н. Ф. Сам собі редактор : поради з української мови. Київ : Українська книга, 1998. С. 27–55.

Пономарів Олександр. Культура слова : Мовностилістичні поради : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Либідь, 2001. С. 156–159, 168–169, 175–181.

Колібаба Лариса, Фурса Валентина. Словник дієслівного керування. Київ : Либідь, 2017. 656 с.

Словник труднощів української мови / Д. Г. Гринчишин та ін. ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Рад. школа, 1989. 336 с.

Сучасна українська літературна мова : підруч. / за ред. А. П. Грищенка. Київ : Вища шк., 1997. С. 340, 386–389.

Сучасна українська мова : підруч. / за ред. О. Д. Пономарева. 3-тє вид., перероб. Київ : Либідь, 2005. С. 194–199, 237–238, 250–255, 287–291, 307–309.

Фаріон Ірина. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : моногр. 3-тє вид., доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 232–282.

Дика Наталія. Робота над граматичними (синтаксичними) помилками. *Дивослово*. 2003. № 1. С. 40–42.

Заболотний Олександр. Деякі спостереження над узгодженням присудка в числі з однорідними підметами. *Українська мова і література в школі*. 2002. № 6. С. 14–16.

Пентилюк Марія. Мовленнєві помилки та принципи їх класифікації. *Українська мова і література в школі*. 2003. № 3. С. 26–29. URL: <https://vseosvita.ua/library/movlennevi-pomilki-ta-principi-ih-klasifikacii-306063.html> (дата звернення: 20.07.20).

Шульська Н. М. Синтаксична культура журналістського тексту (на прикладі політичного тижневика). *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи* : наук.-практ. журнал. Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. № 5–6 (5). С. 59–65. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/5825> (дата звернення: 15.05.20).

Завдання для виконання вдома:

Завдання 1. Усно опрацюйте теоретичні питання плану.

Завдання 2. Пригадайте правила координації підмета з присудком. Скоординуйте компоненти граматичних основ. Підкресліть потрібну форму присудка.

1. Редактор з автором (працює/працюють) над удосконаленням тексту.
2. Ряд учених (приєднався/приєдналося/приєдналися) до такого трактування проблеми.
3. Курси (відвідує/відвідують) понад 600 чоловік.
4. Міссісіпі (вийшло/вийшла/вийшли) з берегів.
5. Більшість виборців (проголосувало/проголосувала/проголосували) за представників демократичного блоку.
6. Три епітети до означуваної лексики (конкретизує, збагачує, увиразнює /конкретизують, збагачують, увиразнюють) словесно-художній образ.
7. На конференцію (з'явилося/з'явилися) не так багато журналістів.
8. Двадцять вісім учасників літературної спілки (не визнавало/не визнавали) більшовицької революції.
9. Меншість членів атестаційної комісії (не була задоволена/не були задоволені) відповіддю випускниці.
10. Усі, хто (прибув/прибули) на конференцію, (має/мають) зареєструватися.
11. Прикметник або дієприкметник (може заступати/можуть заступати) позицію іменної частини складеного іменного присудка.
12. Не тільки тавтологія, а й плеоназм (призводить/призводять) до порушення лексичних норм.

Завдання 3. Пригадайте правила узгодження прикметників та дієприкметників із невідмінюваними іменниками іншомовного походження. Проаналізуйте запропоновані конструкції з погляду синтаксичної вправності. виправте помилки, використовуючи режим *Рецензування*. Як називаються такі порушення норм?

Біле марабу, економічно слаборозвинуте Малаві, глибокий Малаві, давні малаві, інтерактивне «Клео» (вебсайт), дискусійне «Еспресо» (телеканал), солодкі монпансьє, смачне ківі, справедливі журі, руйнівне торнадо, рожеве фламінго, сонячна Капрі, рожевий боа, цілковитий фіаско, моя хобі, завзяте папараці, несподіваний селфічино, італійська стромболі, веселий попурі.

Тип, вид і різновид помилок:

Завдання 3. Проконтролюйте речення з реклами й відомих інформаційно-розважальних телепрограм з погляду лексичної, словотвірної, морфологічної та синтаксичної вправності. Виправте помилки, визначте тип, вид і різновид кожної.

До редагування	Після редагування	Тип, вид, різновид помилки
Нахабна собака вляглася на по́душку.		
Маленька поні на ім'я Полуничка.		
Що б не казали зірки, нехай ваш день буде сповнений подарунками.		
Повідомлень про жертв стихії чи руйнувань немає.		
Запустили дрон із прикріпленими яскравими лампами. Явище видовищне. Глядачі у фейсбук діляться: якби побачили таку штуку над собою, почали б несамовито накивати п'ятами.		
Сигнал для пересаджування орхідеї – коріння щільно переплетені і підводяться над субстратом.		

Купуємо волосся – від 27 см, сиві та фарбовані – від 40 см.		
Підприємство пропонує кваліфіковані консультації по питаннях маркетингу.		
Беремо 50 мілілітрів холодного яблуневого соку, чверть лайму, півстакана мінералки і мед. Даний напій володіє освіжаючим характером.		
Настання холодів сприяє тому, що засоби від хронічної і гострої нежиті знову стають актуальними й популярними.		

Завдання для виконання в аудиторії:

Завдання 4. Виберіть правильний варіант керування (підкресліть вибрану форму). Яких помилок можна припуститися (тип, вид, різновид)?

Зазнати поразку чи поразки? Запобігання помилок чи помилкам? Заслужувати уваги, увагу чи на увагу? Не звертати увагу чи уваги на дрібниці? Це слід робити згідно закону чи згідно із законом? Зрадити справу чи справі? Опановувати знаннями чи знання? По завершенню чи після завершення засідання просимо на каву? Понад трьох місяців чи понад три місяці тривав розгляд бюджету? Дії уряду спричинили до інфляції чи інфляцію? Завідувач кафедри чи кафедрою? Властивий письменникові чи для письменника стиль? Притаманний для кожної людини чи кожній людині спосіб висловлювання? Характерний для хлопців чи хлопцям почерк? Сповнений радості чи радістю? Дорогий мені чи для мене? Багатий на художні засоби чи художніми засобами?

Тип, вид і різновид потенційних помилок:

Завдання 5. Зважаючи на рід іменників, уведіть їх у короткі конструкції, додавши узгоджене означення або скоординувавши з присудком у формі однини минулого часу. Назвіть тип, вид і різновид потенційних помилок.

Іменник	Утворена конструкція
Нежить	
Волосся	
Продаж	
Полин	
Шампунь	
Дріб	
Накип	
Запис	
Путь	
Нехворощ	
Кір	
Степ	
Біль	
Мігрень	
Лелека	
Коріння	
Сибір	
Ступінь	
Степінь	
Собака	
Насіння	
Дніпро	

Тип, вид і різновид потенційних помилок:

Завдання 6. Робота в групах. У запропонованих реченнях знайдіть і проаналізуйте помилки. Відредагуйте матеріал. Заповніть таблицю.

До редагування	Після редагування	Тип, вид, різновид помилки
Група 1		
Іменник <i>емансипе</i> слід віднести до жіночого роду, оскільки використовується воно тільки по відношенню до жінки.		
При дослідженні релігії використовують найрізноманітніші методи пізнання.		
За зразком склади з паличок 4 чотирикутника. Забери одну паличку так, щоб залишилося 3 чотирикутника.		
Необхідне навчання толерантному ставленню до думок інших, поважати позицію друзів.		
Група 2		
Сьогодні тут, біля пам'ятника Тараса Шевченка, розпочинаються урочистості.		
По найскромнішим підрахункам, більше 10 мільйонів постраждали із-за Чорнобильської катастрофи.		

Текстильні комбінати розміщені в містах Ташкенті, Бухарі, Фергані, Душанбе, Оші.		
У середньому китайська сім'я в тиждень витрачає приблизно чотирьохсот юанів, а це дорівнює тисяча шістсот гривень.		
Група 3		
Краще при будь-якій можливості мити руки з милом.		
ЮНЕСКО провів дослідження з питань освіти.		
В Австралії відпочиваючих від акул будуть охороняти дрони.		
Актуальність навчальної дисципліни безпека життєдіяльності пояснює необхідність навчання людей безпечним методам праці та життя, починаючи з дитячого і до похилого віку.		

Завдання 7*. Знайдіть і виправте помилки в конструкціях із керуванням. Виконайте завдання, використовуючи функцію *Рецензування*. Назвіть тип, вид і різновид помилок.

Хворіти ангіною, страждати через нежить, дивуватися поведінці, ігнорувати звичаями, нехтувати закони, завдати біль, сповіщати директора, при Хмельницькому, при захворюванні, при вивченні теми, запитуєте при

необхідності, інструктор по плаванню, спеціаліст по філології, по завершенню засідання, агент по продажу, вихователь по фаху, підручник по мові, по вині пішохода, інструкція по використанню, майстерня по ремонту взуття, товариство по охороні тварин, прийшов по справі, рекомендації по покращенню умов, раз у рік, не скласти іспит, подякувати артистів, торкатися до проблеми, не брати участь, оплачувати за проїзд, відгук на магістерську роботу, командувач військами, вжити заходи, запобігати помилкам, запобігати помилок, опанувати фахом, навчатися мові, говорити по-українському, раніше інших, білий по кольору.

Тип, вид і різновид помилок:

Практичне заняття № 7

Синтаксичні помилки

План:

1. Неправильна побудова ряду однорідних членів речення.
2. Помилки в реченнях із відокремленими означеннями та обставинами.
3. Активні й пасивні конструкції.
4. Помилки в побудові складного речення.
5. Невправна побудова конструкцій із прямою мовою.
6. Практикум із редагування синтаксичних помилок.

Література:

Основна:

Волкотруб Галина. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2004. С. 224–233, 246–249.

Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. Львів : ПАІС, 2007. С. 332–341, 355 – 363.

Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. С. 12–15, 98–114.

Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посіб. Львів: Афіша, 2006. С. 228–236, 410.

Тимошик Микола. Основи редагування : підруч. Київ : Наша культура і наука, 2019. С. 244–252.

Тимошик Микола. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання : практ. посіб. Київ : Наша культ. і наука, 2012. С. 173–180.

Конспект лекцій.

Додаткова:

Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. С. 284–285, 292–295, 308.

Голосовська Галина. Українська мова для всіх : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2015. С. 101–110, 131–134, 142, 181, 183–190.

Довідник з культури мови / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Вища шк., 2005. С. 232–289.

Кочан І. М., Токарська А. С. Культура рідної мови : навч. посіб. Львів : Світ, 1996. С. 206–207, 218, 222.

Куляс П. П. Словник найпоширеніших помилок у засобах масової інформації з варіантами їх виправлення : посіб. для майбутнього редактора. Київ : Університет «Україна», 2006. С. 158–165.

Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2007. С. 119–131.

Непийвода Н. Ф. Сам собі редактор : поради з української мови. Київ : Українська книга, 1998. С. 27–55.

Сучасна українська літературна мова : підруч. / за ред. А. П. Грищенка. Київ : Вища шк., 1997. С. 340, 386–389.

Сучасна українська мова : підруч. / за ред. О. Д. Пономарева. 3-тє вид., перероб. Київ : Либідь, 2005. С. 194–199, 237–238, 250–255, 287–291, 307–309.

Дика Наталія. Робота над граматичними (синтаксичними) помилками. *Дивослово*. 2003. № 1. С. 40–42.

Непийвода Н. Ф. Підготовка наукового тексту до друку. *Редакційно-видавнича справа: досвід, проблеми, майбутнє* / за ред. В. В. Різуна. Київ, 1997. С. 112–158.

Пентилук Марія. Мовленнєві помилки та принципи їх класифікації. *Українська мова і література в школі*. 2003. № 3. С. 26–29. URL: <https://vseosvita.ua/library/movlennevi-pomilki-ta-principi-ih-klasifikacii-306063.html> (дата звернення: 20.07.20).

Шульська Н. М. Синтаксична культура журналістського тексту (на прикладі політичного тижневика). *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи* : наук.-практ. журнал. Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. № 5–6 (5). С. 59–65. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/5825> (дата звернення: 15.05.20).

Завдання для виконання вдома:

Завдання 1. Усно опрацюйте теоретичні питання плану.

Завдання 2. У реченнях із відомих кулінарних сайтів знайдіть і виправте помилки, схарактеризуйте їх.

До редагування	Після редагування	Тип, вид, різновид помилки
Як ви вже зрозуміли, то всередині мене живе експериментатор, який не дає ані хвилини спокою.		

Додаючи вершкове масло, глазур буде ніжна.		
Почистіть 1 моркву, нарізавши широкими кружальцями.		
Розлийте суп по тарілкам і викладіть туди по кілька листочків базиліка за смаком, який при необхідності ще посоліть і поперчіть.		
Домашня птиця відварюється, м'ясо відділяється від кісток, філе нарізається соломкою і кип'ятиться в бульйоні.		
Перші блюда, будучи важливим джерелом мінеральних і біологічно активних речовин, збуджують апетит.		
Приготувавши такі котлети з рисом, результат не залишить байдужим нікого.		
Помідори, тушкуючи, поки не випарується майже вся рідина, додаємо в кінці готування. Солимо і перчимо по смаку.		

Пляцки печуться з різних видів тіста, це може бути бісквітне тісто, листкове або пісочне, або яке виготовляється на дріжджах.		
Це блюдо готується зовсім просто, а що саме головне – це дуже швидко, в принципі, як і з’їдаються.		

Завдання для виконання в аудиторії:

Завдання 3. Робота в групах. Поміркуйте, які помилконебезпечні місця необхідно проконтролювати редакторів в наведених реченнях. Назвіть типи, види й різновиди помилок. Відредагуйте конструкції. Заповніть таблицю.

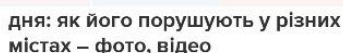
До редагування	Після редагування	Тип, вид, різновид помилки
Група 1		
Специфіка спілкування в етері є сьогодні не лише важливою науковою проблемою в галузі мовознавства, але й у сфері соціальних комунікацій.		
Актор Олексій Горбунов підбадьорював і допомагав бійцям.		
Інтерференція – це проникнення фонетичних, граматичних або		

семантичних елементів однієї мови в іншу, які викликають порушення прийнятої норми.		
Чим більше подібності в значеннях і в процесах утворення слів, тим більше може виникнути помилок.		
Неможливо мати тексту, не маючи мови, яка лежить в його основі, але можна мати мову, не маючи тексту, побудованого цією мовою.		
Не дивлячись на статус пацієнтів, тут борються за життя кожного.		
Працюючи в парах, поверніться до тексту преамбули Конституції України на початку теми та поставте одне одному три-чотири запитання до нього.		
Група 2		
Міністр культури закликає всіх берегти і прилучатися до збереження пам'яток культури.		
Робота над ліричним віршем у початковій школі потребує своєрідного підходу до їхнього вивчення.		

Цей світ, що миготить, як у фільмі, кадрами, називає Антонич «зеленою євангелією».		
Випишіть із творів: Т. Шевченка, Л. Українки та М. Коцюбинського, щоби було по три речення із сполучниками <i>щоб</i> .		
Перше, про що йшла мова на семінарі, то це про матеріальне забезпечення навчального процесу.		
Більшість ніжинців не переймаються проблемою висихання Остра або вирубанням дерев в зелених зонах. Вони вважають, що ці проблеми далеко не найбільш актуальні.		
Дослідивши фактичний матеріал, у статті зроблено теоретичні узагальнення по даній проблемі.		
Група 3		
За кордоном Ландау познайомився і ввійшов у коло відомих німецьких фізиків.		
Ці штурмовики, вони здіймалися в небо.		

Не вдається радіти осені не тільки Ларисі, а й більшості українцям.		
Чим більше параметрів об'єкта відомо, тим точніша його характеристика.		
Через металошукачі на День Прапора пропустять три тисячі вісімсот люду.		
З наукового погляду мовні норми обґрунтовуються мовознавцями, норми правопису узакононуються певними урядовими постановами, а велику роль у становленні мовних норм відіграють письменники, майстри слова, які наділені даром мовної інтуїції у виборі кращих варіантів, відчуттям естетики слова.		
США завжди намагалися підтримати та допомогти Україні.		

Завдання 4*. У матеріалах із вебсайтів знайдіть помилки, проаналізуйте їх, запропонуйте варіанти редагування.

Ресторанний комплекс Queen Country Club розташований недалеко від резиденції президента Володимира Зеленського. За словами персоналу, 14 листопада він відкритий для відвідувачів.

Цікаво! У різний час гостями цього закладу були політики Петро Порошенко, Арсеній Яценюк, Віталій Кличко, Володимир Гройсман та інші

Поблизу припарковані приблизно 10 автомобілів. В середині за столика сидять кілька відвідувачів. Офіціанти обслуговують гостей у масках.

ГАРАЗД

«Міалгія і втома у пацієнтів з Covid-19 можуть бути більш тривалими, ніж при інших вірусних інфекціях, і можуть бути несприйнятливі до звичайних знеболюючих препаратів», - наголошують лікарі.

При цьому болі зменшуються при ефективному лікуванні інфекції.

За даними доктора медичних наук,
лікаря-інфекціоніста та
професора внутрішньої медицини
в медичному університеті
Північно-Східного Огайо Річарда

Проглядаючи цей сайт, ви погоджуєтесь на використання файлів cookie.

Практичне заняття № 8

Стилістичні, орфографічні та пунктуаційні помилки

План:

1. Стилістична помилка: сутність, причини, різновиди.
2. Вияв стилістичних помилок на лексико-фразеологічному рівні.
3. Стилістичні помилки на синтаксичному рівні мови.
4. Орфографічна помилка: сутність, причини, різновиди.
5. Пунктуаційна помилка: сутність, причини, різновиди.
6. Синкретичні помилки.
7. Практикум із редагування стилістичних, орфографічних, пунктуаційних і синкретичних помилок.

Література:

Основна:

Волкотруб Галина. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2004. С. 46–249.

Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2005. С. 181–191.

Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. С. 149–165.

Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посіб. Львів : Афіша, 2006. С. 209–214, 231–232.

Український правопис. 5-те вид. Київ : Наук. думка, 2019. С. 6–205. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf> (дата звернення: 20.05.2020).

Додаткова:

Городенська Катерина. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2019. С. 7–29, 134–145, 183–200.

Довідник з культури мови / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Вища шк., 2005. С. 290–324.

Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2007. С. 297–328.

Поберезська Г. Г., Волинець І. М. Лінгвістичні основи документознавства та інформаційної діяльності : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. С. 200–211.

Бондаренко Т. Г. Орфографічна помилка: спроба лінгвістичного переосмислення. *Наукові записки Інституту журналістики*. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=1015> [дата звернення: 01.11.20].

Пентилюк Марія. Мовленнєві помилки та принципи їх класифікації. *Українська мова і література в школі*. 2003. № 3. С. 26–29. URL: <https://vseosvita.ua/library/movlennevi-pomilki-ta-principi-ih-klasifikacii-306063.html> (дата звернення: 20.07.20).

Шульська Н. М. Редагування власне орфографічних помилок у журналістських текстах. *Молодий вчений*. 2016. № 8 (35). С. 261–264. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_8_62 (дата звернення: 15.05.20).

Завдання для виконання вдома:

Завдання 1. Усно опрацюйте теоретичні питання плану.

Завдання 2. Від іменників утворіть прикметники за допомогою суфікса *-ськ(ий)*. Проаналізуйте помилконебезпечні місця.

Іменник	Прикметник	Іменник	Прикметник
Методист		Кривий Ріг	
Овруч		волох	
парубок		альпініст	
Лейпциг		місто	
Кременчук		Мекка	
казах		Іртиш	
Прип'ять		Гаага	
Рига		словак	
товариш		Дамаск	
пірат		чех	
тюрк		пророк	
університет		баск	
Поволжя		герцог	
Луцьк		коряк	
Буг		черкес	
Запоріжжя		брат	
Бахмач		Нова Водолага	
Кагарлик		Перемишль	
Сиваш		Прилуки	

Чернівці		Золотоноша	
Кавказ		Буг	
Хорол		гайдамака	
Черкаси		Гадяч	
Пологи		Прага	
Урал		Ірпінь	

Завдання 3. Перевірте написання слів, усно схарактеризуйте допущені орфографічні помилки, назвіть орфограми, унесіть виправлення. Виконайте завдання, використовуючи функцію *Рецензування*. Які особливості роботи редактора над орфографією тексту в умовах введення правопису 2019 року?

На вишенці, кисттю, ексчемпйон, моркв'яний, одним-одна, сама самотою, флеш-інтерв'ю, уманьський, меншість, топменеджер, міні-конференція, Чернігівський, синьобілочервоний, білосніжний, Міністерство Освіти і Науки України, солдацький, волинський, багатство, кріпацтво, мариво, соливо, каракалпакський, банкир, Харківські паркі, скло-гіпс, асорті, виранда, скраю, будь хто, середньо-сибірський, наївний, Національна Академія наук України, передювілейний, малишкові епітети, роцтанути, нажалъ, з-під лоба, Шевченківський стиль, закарпацький, симоненківські читання, щиміти, ірадіація, супер-ядро, хіба що, непідсилу, кон'юнкція, південно-український, п'ятсот тридцяти тисячний, петрів батіг, спинінг, по-пам'яті, півлимона, сюіта, іркуцький, псевдо-романтичний, плече-в-плече, світлобрунатний, на віки-вічні, вуций, Лебедєв, суспільно-корисний, суто лінгвістичний, напівявний, герцогський, екс-Югославія, е-декларація.

Завдання для виконання в аудиторії:

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом вправи. Знайдіть порушення мовних норм, запропонуйте варіанти уникнення помилок. Кваліфікуйте помилки (тип, вид, різновид). Заповніть таблицю.

До редагування	Після редагування	Тип, вид, різновид помилки
Сільськогосподарські працівники даного району виростили гарний урожай картоплі, організовано провели збирання і		

виконали план заготівлі і продажу картоплі державі. На приймальні пункти надійшло 330 тисяч тонн картоплі.		
Фраза Винниченка – це явище. Туга й метка, гнучка і лаконічна, вібруюча від ритму, як провід мережі; гасне і знову продовжує свій сміливо-зухвалий і пристрасний рух.		
Свідоме плекання мови, вивчення всіх її особливостей, удосконалення вмінь і навичок культури мовлення, усунення мовних огріхів є сприянням виробленню мовного чуття.		
Алфавітне письмо. Алфавіт – зоровий образ культурного розвитку народу.		
Таємне голосування передбачає: що ніхто немає права контролювати волевиявлення громадян, своє право вони реалізують в спеціальних приміщеннях, або кабінах для голосування на одинці.		
Італія високо розвинута індустріально-аграрна		

країна. Основою її економіки є високо розвинута промисловість і сфера послуг, деякі галузі, якої мають світове значення.		
Водночас, через різні обставини, останнє десятиліття ХХ ст. стало ареною Міжконфесійних та Міжцерковних конфліктів.		
Чистота мовлення – це його естетичність, а краса ніколи не втомлює, не набридає, тому що вона змінюється відповідно до потреб спілкування.		
Стан підземних вод України, в цілому, кращий, ніж поверхневого стоку.		
Багатство мовлення досягається семантично й стилістично відмінними одиницями чи однозначними одиницями, які різняться словотворчими або граматичними ознаками, тобто не повторюються.		

Завдання 5*. Відредагуйте матеріал вебсайту. Виконайте завдання, використовуючи функцію *Рецензування*. У примітках укажіть тип, вид, різновид кожної помилки.

П'ять помилок починаючого велокросмена

Велокрос стає більш модним та поширенішим в нашій країні, з'являються нові змагання та збільшується кількість кросових велосипедів. Саме час розповісти чого не треба робити та що треба робити, щоб покращити ваш результат на змаганнях або збільшити впевненість на кросових покатах. Нижче перелік помилок які можливо ви маєте та спосіб їх уникнення. Тож приємного читання!

1. Перекачані колеса

Чим більше тиск – тим краще накат, це правило для велокросу не підходить, рівно як і в кантрі. Навпаки колеса треба не докачувати, при цьому покращується не тільки накат, а і збільшується контактне пляма покращуючи зчеплення. В умовах 32-мм покриттів на снігу, піску або багнюці це суттєво відчувається.

Наприклад, на деяких етапах кубках світу накачують біля 1 атм. Але це на трубках, на камерних покриттях велика імовірність проколу. Тому цифра більша. Для 70 кг достатньо 2,2-2,4 атм. В значній мірі все залежить від умов траси. І звичайно щоб застерегтися від проколів треба бути більш обережнішим на ділянках з бордюрами, каменями тощо.

2. Часто або весь час триматися за низ керма

Це теж не правильно. На кросі, за низ керма доцільно триматися на швидкісних ділянках або на слизьких спусках покращуючи точність гальмування тримаючись за край тормозної ручки. Або переміщаючи вагу тіла вперед покращувати зчеплення переднього колеса. В інших випадках ви створюєте собі зайвий дискомфорт при цьому повільніше проходячи віражі та інші технічні ділянки.

3. Використовувати традиційну шосейну посадку

Навіщо страждати? На велокросі інші умови. Тому посадка значно відрізняється від шосейних стереотипів. Опустіть сидло на 1 см. Так, на шосе ви будете відчувати дискомфорт та труднощі у педалюванні, але коли почнуться тряскі ґрунти, глибокий сніг, пісок, багнюка або банальне застрибування в сидло ви відчуєте переваги такої посадки. Така посадка більш силова, з таким положенням буде легше долати «в'язкі» та тряскі ділянки.

Підніміть кермо. Прокрутіть його вгору або переверніть гальмівні ручки для того щоб утворилася платформа на якій руки не будуть ізлизати вперед.

Так набагато комфортніше та впевненіше будете відчувати себе у поворотах та на крутих схилах.

Зробіть посадку більш компактнішу та високу.

3. Перегальмовування перед зістрибуванням

Швидке зістрибування/застрибування дає більшу перевагу, аніж вміння бані-хоуп. Навчіться зістрибувати на ходу. Коли на колі більше 4 місць де треба спішуватись, це зекономить вам біля 20 сек на колі або більше. На годинній гонці це суттєва цифра.

4. Забагато одягу

Велоформа має одну властивість – зігрівати вас коли ви рухаєтесь. Але перед стартом коли ви готуєтесь до гонки вам холодно і у вас природне бажання надіти пуховик, не те що там роздягнутись. Але змагання це завжди робота на межі з виділенням великої кількості тепла, тому потреба в значній кількості одягу зникає.

Вихід дуже банальний. Це правильний одяг перед стартом. Та вчасно знімати його перед самим стартом (наприклад за 2 хв до старту). Так ви будете у теплі, а зайвий одяг не буде обмежувати рухи.

Це, звичайно, не весь список, а найбільш поширені помилки. Він допоможе вам краще підготуватись до наступних стартів та не наступати на ті ж самі граблі наступного разу. Вдалих виступів, набирайте досвіду та перемагайте! (Із блогу Антона Пустовіта).

Практичне заняття № 9–10

Робота редактора над усуненням помилок

План:

1. Типи й види помилок.
2. Межі усунення помилок.
3. Етапи роботи редактора над авторським оригіналом.
4. Практикум із редагування різних типів і видів помилок.

Література:

Основна:

Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2005. С. 26–37.

Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011.

Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посіб. Львів : Афіша, 2006. С. 58–66, 93–102.

Тимошик Микола. Основи редагування : підруч. Київ : Наша культура і наука, 2019. С. 172–197, 213–220, 239–252.

Тимошик Микола. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання : практ. посіб. Київ : Наша культура і наука, 2012. С. 114–150.

Конспект лекцій.

Додаткова:

Волкотруб Галина. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2004. С. 242–249.

Голосовська Галина. Українська мова для всіх : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2015. 208 с.

Городенська Катерина. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2019. 208 с.

Колібаба Лариса, Фурса Валентина. Словник дієслівного керування. Київ : Либідь, 2017. 656 с.

Пономарів Олександр. Культура слова : Мовнотилістичні поради : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. 240 с.

Словник труднощів української мови / Д. Г. Гринчишин та ін. ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Рад. школа, 1989. 336 с.

Фаріон Ірина. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : моногр. 3-тє вид., доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 332 с.

Непийвода Н.Ф. Підготовка наукового тексту до друку. *Редакційно-видавнича справа: досвід, проблеми, майбутнє* / за ред. В. В. Різуна. Київ, 1997. С. 112–158.

Завдання для виконання вдома:

Завдання 1. Усно опрацюйте теоретичні питання плану.

Завдання 2. Проаналізуйте помилконезбезпечні місця в реченнях. Схарактеризуйте виявлені помилки. Запропонуйте варіанти виправлення.

До редагування	Після редагування	Тип, вид і різновид помилки
До заняття № 9		
Дякуючи Ламікону, шкіра на ногах здорова.		
Якщо ви ще на своїй кухні не познайомилися з сиром маскарпоне, то запевняю, що ви будете здивовані.		
Офіційні листи щодо порушень водного законодавства по відношенню до річки вже готуються.		
Запрошуємо прийняти участь у фотовиставці «Древній Чернігів», метою якої являється відображення краси Чернігова, поєднання у ньому сучасного і древнього.		

Портрет – зображення будь-якої людини або групи людей, існуючих або існуючих насправді.		
Схожі зловживання зі сторони влади мали місце в Індії, Філіппінах, Уганді, Ель-Сальвадорі та багатьох інших країнах.		
На ремонт півтора кілометра дороги в Шацьку витратять більше мільйону.		
Погляд у Марійки, головної героїні «Тіней забутих предків» – звичайний, м'який і зажурений.		
До заняття № 10		
Вважаєте себе кіноманом, хочете дивитись якісне кіно? Тоді вам до нас! По будням з 15-и годин.		
У складених іменних присудках в ролі зв'язки найчастіше вживаються дієслова: <i>бути, стати, становити, вважатися, здаватися, називатися, лишатися, видаватися, являти.</i>		
На протязі усього свого існування ця вулиця		

змінити три назви і в нинішній час носить ім'я відомого українця композитора Миколи Лисенка.		
При вступі до вищого навчального закладу між тим, хто вступає до вузу, і вузом укладається письмовий договір.		
Інформацію, що ви отримуватимете на уроках, не треба заучувати. Її потрібно осмислювати, усвідомити, як, яким чином ці знання можуть бути використані, застосовані вами не тільки у «дорослому житті», а вже сьогодні й завтра – на вулиці, в родині, у рідній школі, з-поміж своїх однолітків.		
Уміле, розумне використання ідей видатних діячів та педагогів минулого про високе покликання учителя допоможе нам правильно підійти до розв'язання даної проблеми нині.		

Рекомендуємо захоплюючі й корисні ігри, які будуть не тільки розважати дитину, але розвивати його логіку. «За грибами в зачарований ліс», «Сплячі королеви», «Білет на поїзд», «Соображарій» – ці розвиваючі ігри дозволять дитині не тільки весело і цікаво провести час, але й отримати якісь навички в самих різних науках.		
Справляючи вечорниці 13 грудня перед Андрієм, у вечорничній хаті із принесених з собою продуктів, готувалися вареники з маком і сливами, пироги, узвар, книші, пшоняна чи гречана каша, кисіль, тощо.		

Завдання для виконання в аудиторії:

Завдання 3. Робота в групах. Знайдіть, проаналізуйте й виправте помилки в реченнях. Заповніть таблицю. За потреби користуйтеся матеріалами Додатків.

До редагування	Після редагування	Тип, вид і різновид помилки
Група 1		
Слово вжито в формі місцевого відмінку однини.		

При потребі скористайтесь таблицею «Ступені порівняння прикметників».		
Сформулюйте проблему, яку потрібно розв'язати.		
Підрядні речення мети уточнюють мету дії, про яку говориться в головному реченні, і відповідають на питання <i>з якою метою? для чого? нащо?</i>		
Учні вивчили біографію, тобто життєпис Т. Шевченка.		
Прочитайте текст і визначте його тему, ідею, основну думку, стиль, приналежність до певного типу мовлення.		
На думку Ю. Караулова, мовна особистість – це людина, яка наділена здібністю створювати і сприймати тексти, які різняться між собою.		
Посібник складений у відповідності до програми з історії педагогіки. Ряд вітчизняних педагогів до посібника введені вперше.		

Мова йдеться не про одного-двох людей, а про кілька десятків людей.		
В Кременчузі напередодні 8 березня відкрилась виставка фіалок. Це експозиція не лише фіалок та інших квітів. У організаторах – місцевий клуб «фіалки Кременчука».		
Група 2		
У нагоді учителям також стануть календарне планування курсу, словник, синхроністична таблиця, добірки історичних джерел, теми проектних досліджень.		
Неповні речення вживаються у діалогах і в складі складних речень; допомагають виділити основне, головне в повідомленні, уникнути повторів.		
Кожну хвилину, по всьому світу, купується мільйон пластикових бутілок.		
Прочитайте речення, дотримуючись правильної інтонації.		

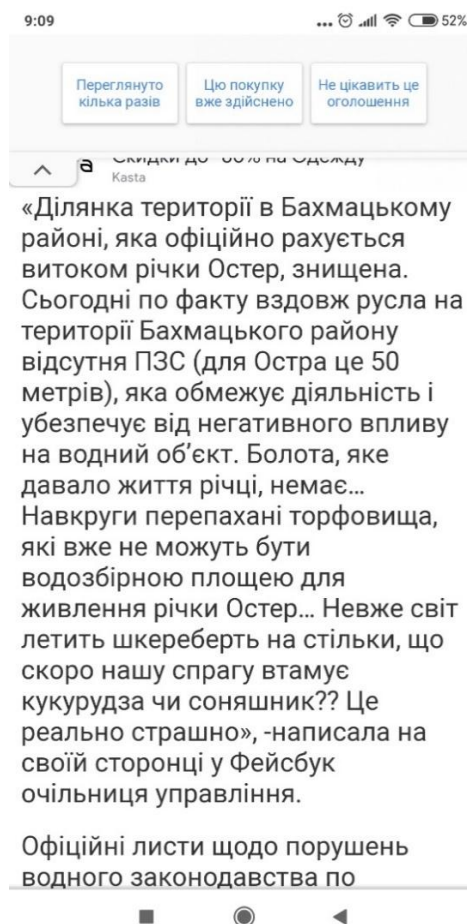
Вкажіть, які сполучники з'єднують прості речення, що входять до складного. Визначте значення складносурядних речень: ... 5. <i>Сполохались пташки, й в одну мить уцухли.</i>		
Українська мова має десять частин мови: а) самостійні – іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово, прислівник; б) службові – прийменник, сполучник, частка, вигук.		
Приклад завдання, зорієнтовано на творчий характер пізнавальної діяльності: «Уявіть себе різьбярем по каменю, якому необхідно зробити оригінальну табличку до пам'ятника княгині Ольги. Зробіть її проект».		
Під час уроку восьмикласники мають слухати не лише вчителя, а й мандрувати картою до далеких країн, виступати в ролі видатних історичних діячів, дізнаватися,		

чого навчали їх ровесників у XV-XVII ст., досліджувати таємниці історії, робити відкриття, – тоді, ми переконані, що байдужих серед ваших учнів не буде.		
Кожного разу, проходячи мимо цієї будівлі, серце моє б'ється з більшою силою, бентежиться.		
Казахстанці вирішили бойкотувати передчасні президентські вибори.		
У Юлії Тимошенко є план! Вона не зможе не виконати його, бо цього потребує сьогодні країна!		
Група 3		
За цей рік ви зможете навчитись використовувати, застосовувати і дотримуватись правових норм у своїй поведінці.		
Четверо жінок з Франківщини потрапили у «ТОП-100 успішних жінок України».		
Назвіть пунктограми і вкажіть, чому в останньому реченні		

дієприкметниковий зворот не виділяється: ... <i>Заговорили один з-перед одного, засперечалися, усі навперебій вимахували руками.</i>		
1847 року одружилася Ганна Барвінок з Паньком Кулішем, але старшим боярином на весіллі молодого був Тарас Шевченко.		
Нерідко в питній воді виявляється кишкова паличка, велика кількість штамів якої є стійкими для антибіотиків і причиною виникнення літніх вибухів кишкових інфекцій.		
Сірчаний газ утворюється при спалюванні вугілля, нафти, видобуванні та переробці кольорових металів.		
Прочитайте сполучники в стопчику. Запам'ятайте наголошення їх, визначте групу.		
Самий сучасний вид палива – пелети. Застосування пелет, пресованих гранул		

іноді вимагає покупки нового котла, хоча більш частіше можна обійтись дообладнанням наявного. До спеціальних пристроїв відносяться пелетні котли.		
Тестування цифрового студентського білета, по даним Мінцифри тривало більше 3 тижнів а участь в тестуванні прийняли біля 10000 осіб (студентів).		
Не важко здогадатись, що передаючи із рук в руки кувшин із таким продуктом (розмелене зерно з водою) сидячи біля вогнища, де було розжарене каміння, пролита випадково маса на гарячому камінні перетворювалась на щось подібне млинцям.		

Завдання 4*. Ознайомтеся з текстовими фрагментами, проаналізуйте помилки, відредагуйте матеріал.

9:23

Власне хроніти, у трети

тривалість сну була занадто короткою.

У серпні фахівці з'ясували, що для того, щоб відновитися, вдень досить поспати всього 20 хвилин. Якщо спати довше 20 хвилин, сон стане глибоким.

Потрібен час для того, щоб вийти з нього повністю. Крім того, якщо у людини ненормований робочий день, то година сну буде йому на користь.

Також при розрахунку часу денного сну потрібно мати на увазі і час на те, щоб прийти в

Про використання cookies: Продовжуючи переглядати glavcom.ua ви підтверджуєте, що ознайомилися з Правилами користувачів сайту і погоджуєтеся на використання файлів cookies. Згоден

7:39

24 КОРИСНО

УКР РУС

Слизова оболонка носу – перший бар'єр на шляху проникнення різноманітних вірусів, бактерій та інших мікроорганізмів в наш організм. Коли бактерія потрапляє на слизову носа починає розвиватись нежить. Здебільшого такі ситуації виникають внаслідок переохолодження, при вірусних інфекціях, а також при контакті з алергенами. Однак є й інші причини.

Якщо нежить **не покидає понад 10 днів**, вас турбує закладеність або виділення з носа, варто замислитись про **потенційну хронізацію процесу.**

ЕНГІСТОЛ Таблетки

У комплексному лікуванні грипу та інших вірусних захворювань

Дізнатись більше

САМОЛІКУВАННЯ МОЖЕ БУТИ ШКІДЛИВИМ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВ'Я

-Heel

Engystol

1:52

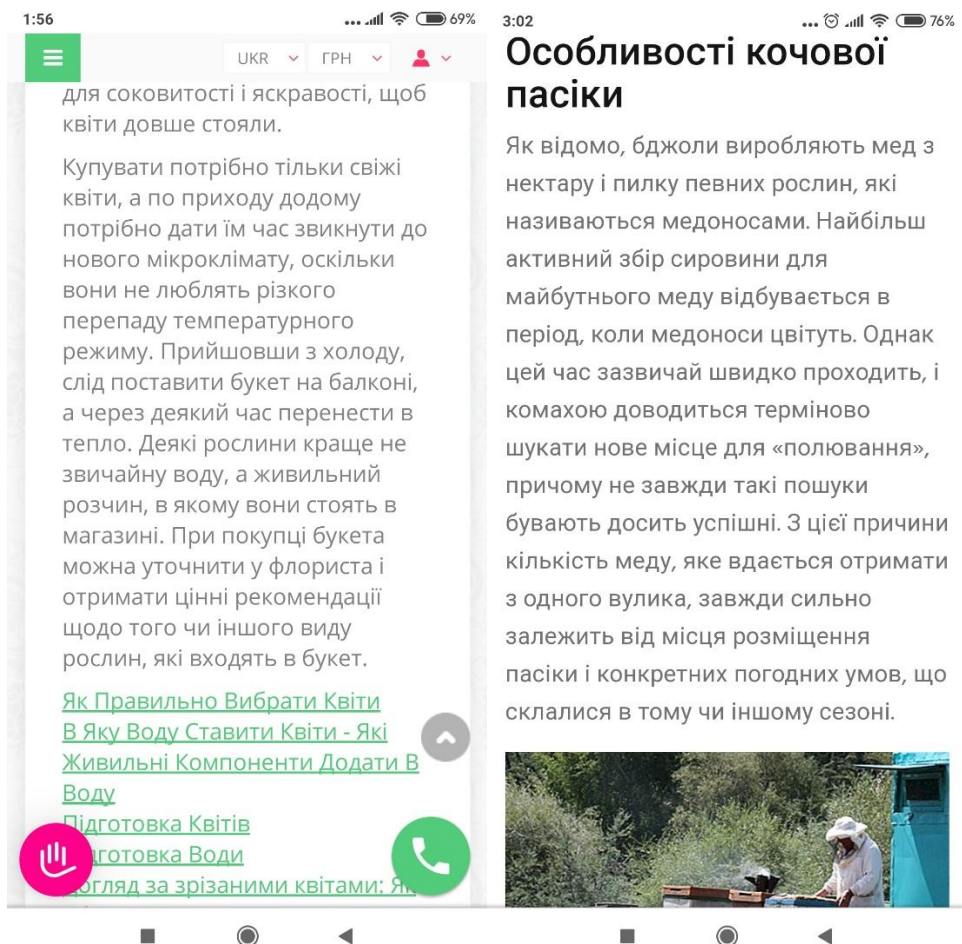
ЛОХИНИ:

Фактор 1. Вибір місця.

Для правильного визначення місця «проживання» кущ варто знати про його переваги. Лохина любить сонячні безвітряні ділянки. Чим більше сонця, тим солодший урожай. Але вона боїться посух, тому місце повинно бути з налагодженим штучним поливом.

Фактор 2. Правильний підбір ґрунту.

Так як ягода приїхала до нас з далекого Сибіру, генетично склалося, що ґрунт для лохини потрібен спеціальний. Вона любить кислий ґрунт з торф'яними домішками. Лохина дуже боїться загнивання

Практичне заняття № 11

Контрольна робота

Зміст контрольної роботи:

1. Теоретичне питання з курсу «Помилкознавство».
2. Пропозиції для виявлення, редагування й характеристики різних типів і видів помилок.

Література:

Основна:

Волкотруб Галина. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2004. 256 с.

Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. Львів : ПАІС, 2007. 400 с.

Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2005. 304 с.

Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 150 с.

Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посіб. Львів : Афіша, 2006. 416 с.

Тимошик Микола. Основи редагування : підруч. Київ : Наша культура і наука, 2019. С. 172–197, 213–220, 239–252.

Тимошик Микола. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання : практ. посіб. Київ : Наша культ. і наука, 2012. 384 с.

Український правопис. 5-те вид. Київ : Наук. думка, 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf> (дата звернення: 20.05.2020).

Додаткова:

Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2003.

Голосовська Галина. Українська мова для всіх : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2015. 208 с.

Городенська Катерина. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2019. 208 с.

Довідник з культури мови / за ред. С. Я.Єрмоленко. Київ : Вища шк., 2005. С. 290–324.

Пономарів Олександр. Культура слова : Мовностилістичні поради : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. 240 с.

Словник труднощів української мови / Д. Г. Гринчишин та ін. ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Рад. школа, 1989. 336 с.

Сучасна українська літературна мова : підруч. / за ред. А. П. Грищенка. Київ : Вища шк., 1997. 493 с.

Сучасна українська мова : підруч. / за ред. О. Д. Пономарева. 3-тє вид., перероб. Київ : Либідь, 2005. 488 с.

Фаріон Ірина. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : моногр. 3-тє вид., доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 332 с.

Завдання для виконання вдома:

Завдання 1. Повторіть теоретичні питання курсу.

Завдання 2. Проаналізуйте текст, уміщений на сайті Nezhatin, із погляду інформаційної, структурно-композиційної, логічної, фактологічної та мовної вправності. Зробіть висновок, поясніть сутність виявлених помилок. Виконайте редагування, використовуючи режим *Рецензування*.

Екологічна проблема на Ніжинщині: що змінилось за тиждень?

3 вересня селі Мала Кошелівка, що на Ніжинщині відбулись громадські слухання на вимогу власників ПП «Форест Груп» щодо відкриття та роботи сортувально-брикетної лінії по переробці твердих побутових відходів. Організатори до людей не з'явилися, тож проблему без них обговорювали всім селом та формували план дій.

В ході зібрання була створена робоча група. У кожного було своє завдання: поліція проводить розслідування, екологічна служба підраховує збитки нанесені громаді, влада села та об'єднаної територіальної громади контролює хід дій та долучається до пошуку винних.

Пройшов тиждень і журналісти нашого видання вирішили дізнатись, які реальні кроки зроблені і чи змінилась ситуація.

Першою чергою ми звернулись до Ніжинського відділку поліції щодо перебігу розслідування. Там нам повідомили, що, як і раніше і раніше, конкретної інформації наразі повідомити не можуть – триває досудове розслідування.

Чи підраховані були збитки завдані громади з якими в подальшому можна робити приписи й готувати судовий позов? Таке питання озвучили Державній екологічній інспекції в Чернігівській області. Дізнались, що

обрахунки збитків завданих громаді наразі в процесі. «Зараз очікуємо дані з Держгеокадастру щодо нормативно грошової оцінки земельної ділянки, на якій знаходиться сміття», – повідомила представник служби Ольга Вікторівна. Та як дізнались у телефонній розмові з в.о голови Вертіївської ОТГ Ольгою Устименко, **ситуація зрушила з місця. «Дякуючи Богу, є позитивні зміни. Визвонили всіма «правдами-неправдами» директора ПП «Форест Груп» Юрія Хоменка. Він привіз до сільради всі документи. Також мали розмову з власником майна. Після ми поїхали до Ніжинського відділку поліції, де слідча вела розмову з Юрієм Хоменко. Він визнав свою вину й запевнив, що найближчим часом намітим дії щодо вивозу сміття», – прокоментувала Ольга Григорівна.**

Поговорили ми також і зі старостою села Сергієм Мишурою. Він розповів, що особисто був присутнім на зустрічі з директором ПП «Форест Груп» і контролював перебіг подій, аби громада якнайшвидше позбулась даної екологічної проблеми.

Як бачимо, активна позиція громади села та зацікавлених осіб у вирішенні проблеми рідного краю переконала винуватців взяти на себе відповідальність.

Ініціатор вирішення проблеми, який першим звернувся до правоохоронних органів, депутат обласної ради Сергій Охонько резюмував тижневий результат: «Спрацювали досить оперативно, і за тиждень нашою робочою групою виконані поставлені цілі: **офіційно знайдено причетних до вивозу сміття**, відбувся діалог між ними, владою та поліцією. Наразі вирішується питання вивезу сміття. Нашим же головним пріоритетом є якнайшвидше очищення території, покарання винних і унеможливлення в майбутньому таких ситуацій» (Із сайту Nezhatin).

САМОСТІЙНА РОБОТА

з курсу «Помилкознавство»

1. Індивідуальне науково-дослідницьке завдання (20 балів).

Зміст індивідуально-дослідницького завдання: підготувати й захистити редакторський проєкт.

Вимоги до виконання редакторського проєкту:

1. Кожен студент групи індивідуально добирає із засобів масової інформації та освітніх видань для середньої та вищої школи 30 випадків порушення інформаційних, логічних, фактичних, структурно-композиційних, мовних та видавничих норм (різних типів і видів), робить копію сторінки (фрагмента), уклеює в зошит (на аркуш), паспортизує джерело, підкреслює помилку, нумерує її та знизу подає письмовий коментар: який тип, вид і різновид помилки, її причина, виправлений варіант. Зразок у Додатку А.

2. Студент добирає матеріал самостійно. Однакові приклади з помилками в групі не повинні повторюватися.

3. Редакторський проєкт необхідно подати на перевірку не пізніше ніж за п'ять днів до заліку.

2. Завдання із зірочкою (*) до практичних занять (10 балів).

3. Знайдіть помилки, схарактеризуйте й виправте їх (5 балів).

У його школах навчальний процес будувався як повідомлення дітям окремих знань (у комплексі) для «обслуговування» вузькопрактичних і утилітарних цілей.		
Якщо кислотні опади проходять крізь ґрунт, вони вимивають алюміній та важкі метали, які надають		

сильного токсичного впливу як на рослин, так і на тварин.		
Наприклад, у соціології релігії дають плідні результати соціологічні методи, використовувані для вивчення релігії як певної соціальної структури, елементу суспільства, з властивими їй структурою, соціальними зв'язками, функціями. Це – вивчення документів, різноманітних інтерв'ю, анкетування; методи первинної обробки даних, групування, ранжирування, складання статистичних таблиць.		
Радісне передчуття перемоги правди, перемоги народу, віра в прихід щасливого майбутнього звучить у творах П. Тичини «Ви знаєте як липа шелестить...», «Молодий я молодий», «Чоловік».		
<i>Автор</i> – особа, яка створила художній, науковий, мистецький чи інший твір. Автор –		

це одна людина, ім'я якої розміщується у центрі титульної сторінки над заголовком (наприклад Леся Українка або Л. П. Українка). Прізвища лише трьох авторів можна зазначати на титулі (обкладинці). Якщо більше авторів то повний перелік усіх авторів із зазначенням внеску кожного в написання конкретних розділів, параграфів чи сторінок, подається на звороті титулу.		
--	--	--

4. Схарактеризуйте композицію мікротексту. Знайдіть структурно-композиційні помилки, запропонуйте варіанти їх уникнення. Обґрунтуйте свою думку. Які помилки ще наявні в цьому тексті? (5 балів).

Офіційно-діловий стиль

Одним із найбільш поширеніших різновидів літературної мови є офіційно-діловий макростиль. Це функціональний різновид, що обслуговує сферу права, влади, адміністрації, комерції, внутрішньо- і міждержавних відносин. Основне призначення цього стилю – регулювати ділові відносини мовців у міжнародній, державно-правовій і суспільно-виробничій сферах, обслуговувати потреби людей у типових ситуаціях.

Офіційно-діловий стиль має такі підстилі:

- законодавчий (жанри: закони, укази, статuti, постанови);
- юрисдикційний (жанри: акт, вирок, протокол, обвинувальний висновок, постанова про арешт, обшук); дипломатичний (жанри: міжнародні угоди – конвенції, повідомлення – комюніке, звернення – ноти, протоколи);
- адміністративний (жанри: накази, інструкції, розпорядження, довідки, заяви, звіти).

- широке використання суспільно-політичної і адміністративно-канцелярської термінології, номенклатурних найменувань;
- включення в текст складноскорочених слів, аббревіатур;
- часте вживання віддієслівних іменників, відіменних прийменників, складних сполучників, а також стійких словосполучень, що служать для зв'язку частин складного речення.

Це свідчить про слабку індивідуалізацію мовлення.

[illegible]

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклади письмового аналізу помилок у редакторському проєкті

Найпоширеніший¹ вияв (різновид) переносного вживання слів прийнято називати *метафорою* (грец. *metaphora* – переміщення, віддалення)². Це дуже поширене, різноманітне вживання слів у переносному значенні³. Метафора породжена тим, що між предметами⁴, явищами, процесами, ознаками різних предметів⁴ немало спільного, схожого⁵, тому однією лексемою позначають особи⁶, істоти⁶, предмети, дії, ознаки тощо, які чимось подібні.

Дудик П. С. Стилїстика української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2005. С. 157.

1. Помилка мовна, морфологічна, неправильне утворення форми найвищого ступеня порівняння.
2. Помилка синкретична: інформаційна та логічна, порушення правила формулювання визначення.
3. Помилка синкретична: інформаційна, логічна й мовна, лексична, мовна надлишковість, перисологія.
4. Помилка мовна, лексична, мовна надлишковість, тавтологія.
5. Помилка синкретична: логічна й мовна, лексична, мовна надлишковість, плеоназм.
6. Помилка синкретична: логічна й мовна, лексична (плеоназм), морфологічна й синтаксична (уживання неправильних форм знахідного відмінка в назвах істот і порушення правил керування).

Відредагований варіант:

Продуктивним виявом переносного вживання слів є *метафора* (грец. *metaphora* – переміщення, віддалення), яка базується на схожості предметів, явищ, процесів, їх ознак, тому однією лексемою позначають чимось подібні об'єкти.

Приклади повного аналізу помилок

У пропонованому посібнику послідовно і систематично¹ викладено курс культурології відповідно до учбової² програми для студентів вищих навчальних закладів освіти³. Високий науковий рівень видання органічно поєднується з доступною, компактною і лаконічною⁴ формою подання матеріалу у вигляді відповідей на запитання⁵, які виносяться⁶ на іспит або семінарські заняття⁷.

З анотації до посібника

1. **Систематично** – помилка мовна, лексична, неточність у слововживанні, поплутування семантики паронімів *систематично* й *системно*; помилка виникла через незнання норми (семантики паронімічних слів) чи неуважність автора й призводить до порушення правильності й точності мовлення. Треба: *системно*.

2. **Учбової** – помилка мовна, лексична, росіянізм (калькування); причини помилки – інтерференція мовних явищ та незнання мовних норм; унаслідок такого слововживання порушуються правильність, чистота й доречність мовлення. Треба: *навчальної*.

3. **Вищих навчальних закладів освіти** – помилка синкретична: логічна й мовна, лексична, мовна надлишковість, плеоназм; спричинена ослабленням контролю мовленнєвої діяльності; веде до порушення правильності, логічності, лаконічності, доречності висловлення. Треба: *вищих закладів освіти*.

4. **Компактною і лаконічною** – помилка синкретична: логічна й мовна, лексична мовна надлишковість, плеоназм; причина – незнання норми або ослаблення контролю за мовленням; порушення правильності, логічності, лаконічності, доречності висловлення. Треба: *лаконічною*.

5. **Запитання** – помилка мовна, лексична, неточність у слововживанні, поплутування семантики паронімів *запитання* й *питання*; помилка виникла через незнання норми (семантики слів) чи неуважність автора; наслідок – порушення правильності й точності мовлення. Треба: *питання*.

6. **Які виносяться** – помилка мовна, синкретична: морфологічна й синтаксична, недоречна пасивізація способу висловлення через уживання зворотного перехідного дієслова на *-ся* та ускладнення синтаксичної структури; причина – інтерферентний вплив книжного стилю російської мови;

помилка веде до порушення правильності, логічності, лаконічності мовлення. Треба: *винесені*.

7. **Семінарські заняття** – помилка синкретична: логічна й мовна, лексична, мовна надлишковість, плеоназм; причина – ослабленням контролю мовленнєвої діяльності, вплив традиції; веде до порушення правильності, логічності, лаконічності, доречності висловлення. Треба: *семінари*.

Відредагований варіант:

У пропонованому посібнику системно викладено курс культурології відповідно до навчальної програми для студентів вищих закладів освіти. Високий науковий рівень видання органічно поєднується з доступною та лаконічною формою подання матеріалу у вигляді відповідей на питання, винесених на іспит або семінари.

Класифікація помилок

Тип помилки	Вид помилки
Інформаційна	зайва інформація в тексті
	брак необхідної інформації
	неврахування фонових знань адресатів
	відхилення від теми, заявленої в заголовку
	відсутність новизни, цінності інформації (інформаційний шум)
Логічна	підміна тези
	зсув плану розповіді з однієї сфери в іншу
	недостатня обґрунтованість тези
	хибність тези, аргументів, висновків
	нерорізнєння аргументів (повторення аргументу)
	порушення причиново-наслідкового зв'язку в тексті
	пропуск необхідної ланки в ланцюгу міркувань (тема розкрита неповно)
	зайва частина тексту (вихід за межі теми)
	поплутування причини й умови
	перетин обсягу й змісту понять
	недостатня підстава для висновку
	поділ на частини не за однією видовою ознакою
	частини тексту в сукупності ширші або вужчі за тему
	поділ не доведений до кінця, частини тексту не виключають інших
	порушення правила безперервності поділу за принципом від ширшого до вужчого (неповна класифікація, неглибоко висвітлений матеріал)
	обсяг визначення перевищує обсяг терміна (надто широке визначення)
	обсяг визначення менший від обсягу терміна (надто вузьке визначення)
	коло у визначенні
	визначення невідомого через невідоме
	визначення через заперечення
	несуттєве визначення
	відхилення часового характеру через нетотожність знань мовця й адресата про об'єкт повідомлення
	відхилення локативного характеру через нетотожність знань мовця й адресата про об'єкт
	відхилення ситуативного характеру через нетотожність знань мовця й адресата про об'єкт повідомлення
	ужиті знаки відсутні в лексиконі читача

	складний виклад змісту повідомлення
	двозначність у тексті
Фактична	хибне твердження видають за реальне
	некваліфіковано дібраний фактаж (факти не розкривають теми твору)
	переобтяження тексту фактажем
	брак фактичного матеріалу, неповнота фактів
	навмисне спотворення або замовчування фактів
	наведення цифр, фактів, які нічого не говорять адресатам (цифри без зіставлення, невідомі власні назви)
	відсутність системності й уніфікації в поданні фактів
	відсутність зв'язку між фактами
	застарілі факти
	невдале наведення цитати без визначення її меж
	відсутність перевірки джерела фактів
Структурно-композиційна	невідповідність змісту й структури тексту заявленим темі, жанру, стилю, концепції видання
	неправильний вибір композиційного шаблону або його недотримання
	відсутність чіткого членування змісту тексту
	структурна неповнота тексту, відсутні або невдалі зачин чи кінцівка
	відсутність рубрикаційних, технічних видільних елементів, які сприяють втіленню композиції
	непропорційність частин тексту
	невпорядкована послідовність елементів тексту
	невправний розподіл теоретичної інформації та прикладів
	надмірна необґрунтована суб'єктивізація викладу
	неповнота інформації в одній із текстових частин, брак коментарів
	зайва інформація (зайвий змістово-композиційний блок), надмірна деталізація повідомлення, надлишкові коментарі
	відсутність або ослаблення причинно-наслідкових зв'язків між компонентами повідомлення
	невдалий добір ілюстративного матеріалу (приклади непоказові, невдалі, однотипні, неоднозначно сприймаються)
	відсутність текстових фрагментів, що сприяють зв'язності й логічним переходам від однієї мікротеми до іншої
	дублювання назви твору, розділу, параграфа, пункту, підпункту
	неврахування різниці між усним і писемним мовленням

	недотримання системності у використанні засобів технічного оформлення видання (шрифти, відбивки, інші видільні засоби, ієрархія заголовків і підзаголовків)
Мовна	лексична
	фразеологічна
	словотвірна
	морфологічна
	синтаксична
	стилістична
	фонетико-орфоепічна
	орфографічна
Видавничо-технічна	пунктуаційна
	неправильне форматування основного чи допоміжного тексту
	відсутність уніфікації подібних елементів
	заміна одного знака іншим
	пропуск знака
	зайвий знак
	переставлення знаків
	невдале оформлення графічного або табличного матеріалу
	неправильне технічне оформлення титулу, контртитулу, звороту титулу, змісту, бібліографії, покликань, приміток, коментарів, колонцифр, колонтитулів, додатків, текстівок тощо

Різновиди мовних помилок

Вид мовної помилки	Різновид мовної помилки	Вияв мовної помилки
Лексична	неточність у слововживанні	уживання слова в невласливому йому значенні
		вибір слова із синонімічного ряду з неточним стилістичним чи емоційним забарвленням, неточною оцінністю
		поплутування семантики паронімів
		невдалий добір антонімів
		заміна родової назви видовою або навпаки
		поєднання в одному ряду родових і видових понять
		семантична модифікація слова
		неправильне вживання слова під впливом міжмовної омонімії
		помилка у виборі еквівалента під час перекладу багатозначного російського слова
		алогізм
	мовна надлишковість	тавтологія
		плеоназм
		перисологія
	мовна недостатність	
	росіянізм (калька з російської мови)	
	мовний штамп	
Фразеологічна	надмірне невиправдане вживання фразеологізму	
	невідповідність загальноприйнятому значенню	
	калькування з російської мови	
	порушення структури фразеологізму	

	контамінація	
	уживання фразеологізму без стилістичного та стильового призначення	
Словотвірна	словотворення за зразком російської мови (калькування)	
	невдало дібраний словотвірний засіб	
	неправильні форми похідних відчислівникових іменників та прикметників	
Морфологічна	неправильне вживання іменникової форми	неправильне вживання форми роду
		неправильне вживання форми числа
		неправильне вживання форми відмінка
	неправильне вживання прикметникової форми	порушення правил словозміни
		порушення норм утворення ступенів порівняння
		недоречне вживання короткої або повної нестягненої форми прикметника
		неправильне утворення форми присвійного прикметника
	неправильне вживання числівникової форми	неправильна словозміна числівника
		неправильне поєднання числівника з іменником
	неправильне вживання займенникової форми	неправильна словозміна займенника
		нерозрізнення займенників <i>їх</i> і <i>їхній</i>
	неправильне вживання дієслівної форми	порушення норм словозміни особових форм дієслів
		підміна особової форми дієслова активного стану стилістично неправомірною формою зворотно-середнього стану
		уживання не властивих мові дієприкметникових форм
	неправильне вживання прислівникової форми	ненормативне утворення ступенів порівняння прислівників

Синтаксична	порушення порядку слів	
	ненормативна координація між підметом і присудком	
	порушення правил узгодження між словами	
	помилки в конструкціях із керуванням	порушення в іменниковому, прикметниковому, дієслівному керуванні
		ненормативне поєднання числівника з іменником
		уживання конструкцій із подвійними логіко-граматичними відношеннями між компонентами
	синтаксичний плеоназм	
	неправильна побудова ряду однорідних членів речення	недотримання однієї основи поділу, логічна неоднорідність компонентів
		поєднання родових і видових понять
		поєднання як однорідних слів, що виражають перехресчувані поняття
		побудова ряду однорідних членів із різних частин мови, різних граматичних форм
		попарне поєднання однорідних членів речення за ознаками гіпонімії, синонімії та антонімії в один ряд
		поєднання в ролі однорідних члена речення та підрядної частини
		неправильне використання сполучних засобів
		неврахування граматичної та лексичної сполучуваності однорідних членів
	неправильна побудова речення з відокремленими членами	уведення в речення відокремлених означень із дієприкметниками, яких не існує в українській мові
		уживання дієприслівникового звороту, при якому суб'єкти основної і додаткової дії різні

		уведення дієприслівникового звороту в безособове речення, у якому діяч – додаток у формі давального відмінка
		уведення дієприслівникового звороту в пасивну конструкцію з дієсловом на <i>-но, -то</i>
	анормативні пасивні конструкції	
	неправильна побудова складного речення	порушення порядку частин складного речення
		неправильне вживання сполучних засобів між частинами складного речення
		порушення відповідності займенникового еквівалента замінюваним словам у складнопідрядному, складносурядному чи безсполучниковому реченні
		штучне перетворення простого речення в складносурядне внаслідок уживання підмета <i>він</i> при другому присудку
		заміна речень, ускладнених вставними словами, складно-підрядними структурами
		роз'єднання частин складного речення в окремі речення без спеціальної стилістичної настанови
		нанизування великої кількості предикативних частин у межах однієї конструкції
	надуживання однотипними синтаксичними моделями	
	неправильна побудова діалогу, конструкцій із прямою та непрямою мовою	
Стилістична	стильова й стилістична несумісність мовних одиниць	
	різностильове забарвлення тексту через недоречний вибір тональності	
	штучна образність тексту	

	виражальна бідність, одноманітність	
	невиправдане вживання штампів і кліше	
	уживання слів-паразитів	
	тавтологія, плеоназм	
	порушення евфонії	
	невмотивоване нанизування однакових граматичних форм або предикативних частин	
	безпідставне вживання надвеликих або коротких, усічених конструкцій	
Фонетико- орфоепічна	порушення норм евфонії	
	порушення правил чергування звуків	
	неправильне наголошування та інтонування	
Орфографічна	порушення норм написання слів і їхніх частин	неправильне написання літер на позначення ненаголошених голосних у коренях слів
		неправильне написання букв на позначення дзвінких звуків у кінці слова
		неправильне написання префіксів
		неправильне написання суфіксів
		неправильне написання великої букви
		неправильне написання літер, що позначають чергування голосних і приголосних звуків
		неправильне написання слів разом, окремо, через дефіс
		неправильне написання часток <i>НЕ, НІ</i> з різними частинами мови
		порушення правил про подвоєння літер
		порушення правил щодо спрощення в групах приголосних

		порушення правил написання знака м'якшення
		неправильне написання апострофа
		неправильне написання слів іншомовного походження
		неправильний перенос слів із рядка в рядок
		неправильне написання відмінкових закінчень іменників, прикметників, займенників, числівників, дієприкметників та особових форм дієслів
Пунктуаційна	відсутність розділового знака	уточнити пунктограму: тире між підметом і присудком, тире на місці пропущеного члена речення, кома в реченні з однорідними членами, двокрапка і тире в реченні з однорідними членами з узагальнювальними словами, кома для відокремлення означень, прикладок, додатків, обставин, кома в реченні зі звертанням, кома (тире, крапка з комою) в складносурядному реченні, кома (тире) в складнопідрядному реченні, кома (крапка з комою, тире, двокрапка) в складному безсполучниковому реченні, розділові знаки в реченнях із прямою мовою, цитатами.
	зайвий розділовий знак	
	заміна одного знака іншим	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

Волкотруб Галина. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2004. 256 с.

Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. Львів : ПАІС, 2007. 400 с.

Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2005. 304 с.

Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 150 с.

Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посіб. Львів : Афіша, 2006. 416 с.

Тимошик Микола. Основи редагування : підруч. Київ : Наша культура і наука, 2019. 560 с.

Тимошик Микола. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання : практ. посіб. Київ : Наша культ. і наука, 2012. 384 с.

Український правопис. 5-те вид. Київ : Наук. думка, 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf> (дата звернення: 20.05.2020).

Додаткова:

Антоненко-Давидович Борис. Як ми говоримо / укл. Я. Б. Тимошенко. Київ : Либідь, 1991. 252 с.

Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. 432 с.

Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08 / Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. Київ : Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2003. 18 с.

Винницький В. М. Наголос у сучасній українській мові Київ : Рад. школа, 1984. 160 с.

Голосовська Галина. Українська мова для всіх : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2015. 208 с.

Городенська Катерина. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2019. 208 с.

Довідник з культури мови / С. Я. Єрмоленко та ін. ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Вища шк., 2005. 399 с.

Завгородня Л. В. Основи літературного редагування та коректури : навч. посіб. Черкаси : Брама –Україна, 2010. 164 с.

Капелюшний А. О. Телебачення прямого ефіру: практика мовлення, типові помилки : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2011. 400 с.

Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок. Львів : ПАІС, 2000. 68 с.

Капелюшний А. Стилїстика й редагування : практичний словник-довідник журналіста. Львів : ПАІС, 2002. 576 с.

Капелюшний А. Стилїстика. Редагування журналістських текстів : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2003. 542 с.

Колїбаба Лариса, Фурса Валентина. Словник дієслївного керування. Київ : Либїдь, 2017. 656 с.

Кочан І. М., Токарська А. С. Культура рїдної мови : навч. посіб. Львів : Світ, 1996. 232 с.

Куляс П. П. Словник найпоширенїших помилок у засобах масової інформації з варїантами їх виправлення : посіб. для майбутнього редактора. Київ : Університет «Україна», 2006. 192 с.

Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.

Непийвода Н. Ф. Сам собі редактор : поради з української мови. Київ : Українська книга, 1998. 260 с.

Орфоепїчний словник української мови : у 2 т. : близько 140 000 слів / укл. : М. М. Пещак та ін. Київ : Довїра, 2001–2003.

Поберезська Г. Г., Волинець І. М. Лїнгвістичні основи документознавства та інформаційної діяльності : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 351 с.

Погрїбний М. І. Орфоепїчний словник : 44 000 слів. Київ : Рад. школа, 1984. 630 с.

Пономарїв Олександр. Культура слова : Мовностилїстичні поради : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либїдь, 2001. 240 с.

Словник труднощів української мови / Д. Г. Гринчишин та ін. ; за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Рад. школа, 1989. 336 с.

Слодка Л. І. Логїка. Методи логїчного аналізу тексту : навч. посіб. Черкаси : Брама-Україна, 2011. 124 с.

Сучасна українська лїтературна мова : підруч. / за ред. А. П. Грищенка. Київ : Вища шк., 1997. 493 с.

Сучасна українська мова : підруч. / за ред. О. Д. Пономарева. 3-тє вид., перероб. Київ : Либїдь, 2005. 488 с.

Фарїон Ірина. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : моногр. 3-тє вид., доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 332 с.

Бондаренко Т. Г. Інтерфедеми і росїянізми як наслідок міжмовних контактів на лексичному рівні. *Наукові записки Ін-ту журналістики*. Київ, 2002. Т. 9. С. 106–111. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1027> (дата звернення: 21.09.20).

Бондаренко Т. Г. Критерії виявлення мовних помилок під час редагування журналістських матеріалів. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ : Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2002. Т. 8. С. 112–117. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1302> (дата звернення: 21.09.20).

Бондаренко Т. Г. Орфографічна помилка: спроба лінгвістичного переосмислення. *Наукові записки Інституту журналістики*. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=1015> (дата звернення: 01.11.20).

Дика Наталія. Робота над граматичними (синтаксичними) помилками. *Дивослово*. 2003. № 1. С. 40–42.

Заболотний Олександр. Деякі спостереження над узгодженням присудка в числі з однорідними підметами. *Українська мова і література в школі*. 2002. № 6. С. 14–16.

Заліпська Ірина. Порухення літературних норм у мові прямого ефіру. *Культура слова*. Вип. 84. Київ : ВД Дмитра Бураго, 2016. С. 151–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kuls_2016_84_19 (дата звернення: 08.04.2020).

Непийвода Н. Ф. Підготовка наукового тексту до друку. *Редакційно-видавнича справа: досвід, проблеми, майбутнє* / за ред. В. В. Різуна. Київ, 1997. С. 112–158.

Пасік Надія. Дефініція в освітньому виданні: логічний аспект. *Український інформаційний простір* : наук. журнал Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського нац. ун-ту культури і мистецтв / гол. ред. М. С. Тимошик. Ч. 2. Київ : КНУКіМ, 2014. С. 140–145. URL: http://knukim.edu.ua/wp-content/uploads/2014/04/programa_UIP_1.pdf (дата звернення: 04.05.20).

Пентиліук Марія. Мовленнєві помилки та принципи їх класифікації. *Українська мова і література в школі*. 2003. № 3. С. 26–29. URL: <https://vseosvita.ua/library/movlennevi-pomilki-ta-principi-ih-klasifikacii-306063.html> (дата звернення: 20.07.20).

Пентиліук М. І., Попова О. А. Граматично правильне мовлення як основа запобігання комунікативній девіантності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна. 2017. Вип. 68. С. 124–131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2017_68_27 (дата звернення: 12.09.20).

Русецька О. Б. Типологія та стан редагування помилок у сучасних книжкових виданнях. *Наукові записки* [Інститут журналістики Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка]. Т. 55. Київ, 2014. С. 146–150. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/15805/1/> (дата звернення: 17.07.20).

Шульська Наталія. Помилконезбезпечні морфологічні явища в мові українських ЗМІ. *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи*. 2015. № 7–8 (6). С. 122–127. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/10051/1/> (дата звернення: 15.05.20).

Шульська Н. М. Редагування власне орфографічних помилок у журналістських текстах. *Молодий вчений*. 2016. № 8 (35). С. 261–264. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_8_62 (дата звернення: 15.05.20).

Шульська Н. М. Синтаксична культура журналістського тексту (на прикладі політичного тижневика). *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи* : наук.-практ. журнал. Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. № 5–6 (5). С. 59–65. URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/5825> (дата звернення: 15.05.20).

ЗМІСТ

Передмова	3
Практичне заняття № 1. Логічні і фактичні помилки	5
Практичне заняття № 2. Інформаційні та структурно-композиційні помилки	12
Практичне заняття № 3. Фонетико-орфоепічні помилки	20
Практичне заняття № 4. Лексико-фразеологічні помилки	26
Практичне заняття № 5. Словотвірні й морфологічні помилки	36
Практичне заняття № 6. Синтаксичні помилки	44
Практичне заняття № 7. Синтаксичні помилки	53
Практичне заняття № 8. Стилiстичні, орфографічні та пунктуаційні помилки	61
Практичне заняття № 9–10. Робота редактора над усуненням помилок	68
Практичне заняття № 11. Контрольна робота	81
Додатки	88
Рекомендована література	100

Навчальне видання

ПАСІК Надія Михайлівна

ПОМИЛКОЗНАВСТВО
РОБОЧИЙ ЗОШИТ

Навчальний посібник

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – Н. О. Приходько

Друкується за авторським редагуванням.

Підписано до друку 18.01.21
Гарнітура ComputerModern
Замовлення № 108

Формат 60x84/8
Ум. друк. арк. 12,09
Обл.-вид. арк. 3,26

Папір офсетний
Електронне видання

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3-А
(04631) 7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.nPdu.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.